

ingediend op **15** (2022-2023) – Nr. 7-G
1 december 2022 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Staf Aerts en Freya Perdaens
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2023

Documenten in het dossier:

- 15** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2 t.e.m. 6: Amendementen
– Nr. 7-A t.e.m. F: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
- 14** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 13** (2022-2023) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 13-S en T** (2022-2023) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
- 12-A** (2021-2022) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
over de begroting
- 16** (2022-2023) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2022-2023) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 1466** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Vlaams
Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Stijn De Roo, Tinne Rombouts;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Staf Aerts, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Chris Steenwegen;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting door minister Zuhhal Demir	5
1.	Omgeving	5
1.1.	Blue Deal	5
1.2.	Nationale Parken en Landschapsparken krijgen vorm	6
1.3.	PFAS	6
1.4.	PAS	6
1.5.	Versnellen en verbeteren procedures	7
1.6.	Luchtbeleidsplan, Vlaams adaptatieplan en circulaire economie... 7	7
1.7.	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	7
1.8.	MAP 7	8
2.	Energie en Klimaat	8
2.1.	Stijging energiefactuur beperken en meest kwetsbare gezinnen ondersteunen	8
2.2.	Renovatieactiviteit gebouwsector structureel verhogen	9
2.3.	Energiebesparing bij bedrijven versnellen	9
2.4.	Hernieuwbare-energieproductie verhogen en inschakelen in slim net	9
2.5.	Constructieve samenwerking voor het energie- en klimaatbeleid verderzetten	10
II.	Bespreking	10
1.	Omgeving	10
1.1.	Tussenkomsst van Mieke Schauvliege	10
1.2.	Tussenkomsst van Bruno Tobback	12
1.3.	Tussenkomsst van Inez De Coninck	13
1.4.	Tussenkomsst van Steven Coenegrachts	15
1.5.	Tussenkomsst van Tinne Rombouts	16
1.6.	Tussenkomsst van Freya Perdaens	18
1.7.	Tussenkomsst van Stijn De Roo	18
1.8.	Tussenkomsst van Gwenny De Vroe	19
1.9.	Antwoorden van minister Zuhhal Demir	21
1.10.	Tweede tussenkomst van Mieke Schauvliege	24
1.11.	Tweede tussenkomst van Bruno Tobback	25
1.12.	Tussenkomsst van Bart Van Hulle	26
1.13.	Repliek van minister Zuhhal Demir	26

2.	Energie en Klimaat.....	28
2.1.	Tussenkomst van Bruno Tobback	28
2.2.	Tussenkomst van Sam Van Rooy	29
2.3.	Tussenkomst van Robrecht Bothuyne	31
2.4.	Tussenkomst van Staf Aerts	32
2.5.	Tussenkomst van Andries Gryffroy	34
2.6.	Tussenkomst van Gwenny De Vroe	35
2.7.	Antwoorden van minister Zuhhal Demir	37
2.8.	Tweede tussenkomst van Sam Van Rooy	39
2.9.	Tussenkomst van Tinne Rombouts	40
2.10.	Tweede tussenkomst van Staf Aerts	40
2.11.	Tweede tussenkomst van Bruno Tobback	41
2.12.	Tweede tussenkomst van Robrecht Bothuyne	42
2.13.	Tweede tussenkomst van Andries Gryffroy	42
2.14.	Repliek van minister Zuhhal Demir	43
III.	Indicatieve stemming	44
	Gebruikte afkortingen	45
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie besprak op 16, 22 en 23 november 2022 het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023, wat betreft de bevoegdheden Omgeving, Natuur, Energie en Klimaat van Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 15/1*).

Ook het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 1466/1*) werd besproken. Daarover werd een afzonderlijk verslag uitgebracht (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 1466/8*).

Ter voorbereiding van de bespreking van de begroting werd de leden gevraagd hun technische vragen op voorhand door te geven. De minister verstrekke hieromtrent een schriftelijk antwoord op 21 november 2022. Dit antwoord is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door minister Zuhal Demir

1. Omgeving

Minister *Zuhal Demir* gaat in 2023 verder op de ingeslagen weg waarbij de Vlaamse overheid investeert in Omgeving. De voorbije jaren werden een groot aantal beleidsprojecten in de steigers gezet die nu volop in uitvoeringsfase komen. Ze verwijst naar de maatregelen betreffende het relanceplan Vlaamse Veerkracht, de Blue Deal en het bosuitbreidingsplan 'Meer bos in Vlaanderen'.

Het grootste relanceplan in de geschiedenis van de Vlaamse Regering heeft de Vlaamse economie sterk ondersteund tijdens en na de COVID-19-crisis. Waar in 2021 en 2022 het accent lag op de beslissingen en opstart van de talrijke investeringen, ligt de focus in 2023 op de uitvoering van de opgestarte acties inzake circulariteit, asbestafbouw, digitalisering, ontsnippering, bestrijding van leegstand en Blue Deal.

1.1. Blue Deal

Met de Blue Deal wordt geïnvesteerd in groen-blauwe infrastructuur. Zo wordt niet enkel het risico op waterschaarste bij droogte teruggedrongen, maar wordt ook het overstromingsrisico verminderd. De waterhuishouding wordt zo klimaatrobuuster. Een klimaatrobuust watersysteem vraagt de nodige investeringen. Met het relanceplan Vlaamse Veerkracht werd er een aanvullend budget van 258 miljoen euro voorzien binnen het beleidsdomein Omgeving. Daar komt nu nog eens 250 miljoen euro bovenop. 150 miljoen euro daarvan gaat naar de Blue Deal, zijnde 100 miljoen euro in 2023 en 50 miljoen euro in 2024. In de stroomgebiedbeheerplannen wordt de komende vijf jaar 100 miljoen euro geïnvesteerd, zijnde 20 miljoen euro extra per jaar. Via een investeringsprogramma 'Levend water' wordt de natuurlijke inrichting van waterlopen hersteld en via een versnelling van de aan Aquafin opgedragen investeringsprojecten wordt de zuiveringsgraad van afvalwater verder verhoogd.

De inspanningen voor meer bos worden verdergezet. De minister zet in op een versneld aankoopbeleid in de omgeving van bestaande grote boscomplexen. Al de partners in de bosalliantie worden ook aangemoedigd. De Vlaamse overheid zal haar aandeel realiseren, maar er is een achterstand bij de private landeigenaars en de lokale besturen. Ook de natuurverenigingen moeten nog een tandje bijsteken, maar het politiek akkoord over de aanpassing van de pachtregelgeving zal zorgen voor extra kansen. Tijdens het komende plantseizoen worden opnieuw vele van de verworven gronden bebost. Maar liefst 674 hectare zijn klaar om de volgende jaren te worden bebost. Voor deze bosuitbreiding wordt 4 miljoen euro extra budget uitgetrokken, bovenop alle opstappen van de voorbije jaren.

1.2. Nationale Parken en Landschapsparken krijgen vorm

Op basis van de ingediende masterplannen van de kandidaat-Landschapsparken en -Nationale Parken Vlaanderen wil de minister in 2023 in de schoot van de regering drie bijkomende Nationale Parken Vlaanderen en drie Landschapsparken erkennen. Het bestaande Nationaal Park Hoge Kempen aligneert zich ook op het nieuwe beleidskader. Ter voorbereiding van de erkenning worden de kandidaten ondersteund bij de realisatie van de master- en operationele plannen. Het ontwerp van decreet over algemene landschapszorg en Vlaamse Parken, dat de juridische basis levert voor de erkenning, doorloopt in 2023 verder het politieke goedkeuringsproces.

In 2023 wordt tegelijkertijd verder ingezet op het vergroten van het aantal hectare onder effectief natuurbeheer door vanaf 2023 jaarlijks, net zoals in de voorbije jaren, opnieuw 1,25 miljoen euro extra te voorzien. Tegen het einde van 2022 zullen we de kaap van 100.000 hectare onder effectief natuurbeheer overschrijden. Daarbij wordt ook gestaag verdergewerkt aan de doelstelling uit het regeerakkoord om 20.000 hectare extra natuur onder natuurbeheer te brengen.

1.3. PFAS

De minister ziet erop toe dat de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS uitgevoerd worden. De vraag van de onderzoekscommissie tot uitbouw van een kennishub (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 844/36) waarin de luiken onderzoek, beleid en data nauw op elkaar worden afgestemd, wordt aangegrepen om te komen tot een geïntegreerde langetermijnvisie rond zeer zorgwekkende stoffen. De problematiek is immers ruimer dan enkel PFAS en PFOS. Daarvoor wordt samengewerkt met de Vlaamse minister, bevoegd voor Welzijn en Volksgezondheid.

Er wordt ook blijvend aangedrongen op een kordaat Europees beleid inzake zorgwekkende chemische stoffen en om daarvoor een alternatief te vinden.

Er wordt 100 miljoen euro voorzien om PFAS aan te pakken. Deze investeringen worden gespreid over drie jaar (2022-2024). In 2022 wordt er zo al 9 miljoen euro voorzien, in 2023 wordt er 60 miljoen euro uitgetrokken voor de PFAS-aanpak en in 2024 nogmaals 31 miljoen euro.

1.4. PAS

Op basis van de verkregen inzichten uit het openbaar onderzoek zal minister Demir in 2023 het definitieve PAS-programma ter goedkeuring voorleggen aan de Vlaamse Regering. Er wordt gewerkt aan een Stikstofdecreet dat de genomen beslissingen wettelijk zal verankeren. Er wordt voor gezorgd dat de uitvoering van het definitieve PAS-programma coherent en in synergie is met het bredere ruimtelijke en omgevings-beleid. Er wordt naar gestreefd om de uitvoering van het PAS-programma zo snel als mogelijk te laten plaatsvinden. Bedrijven zullen nieuwe emissiereducerende technieken kunnen aanmelden voor erkenning. Een wetenschappelijk comité werd opgericht. Het is cruciaal dat de technieken die worden aangebracht ook nagekeken en geanalyseerd worden door de wetenschappers.

Voor de realisatie van de doelstelling van de PAS werd beslist om tussen nu en 2030 voor het stikstofdossier in totaal 3,6 miljard euro uit te trekken. Met de vaststelling van het definitieve PAS-programma zullen ook de beoordelingskaders NO_x en NH₃ voor eutrofiëring en vermessing ingang vinden ter vervanging van de ministeriële instructie van 2 mei 2021. Om de continuïteit van bedrijven met aflopende vergunningen te voorzien, wordt waar nodig een overgangsregeling uitgewerkt. Handhaving vormt doorheen het stikstofbeleid een belangrijk sluitstuk waar versterkt op zal worden ingezet. Er wordt uiteraard ook afgestemd met Nederland met het oog op een gelijke speelveld in de grensregio van Vlaanderen met Nederland.

1.5. Versnellen en verbeteren procedures

Een bijzondere klemtoon in het beleid ligt op het versnellen en verbeteren van procedures, gecombineerd met extra inzet op digitalisering. In 2022 werden drie conceptnota's op de ministerraad van de Vlaamse Regering gebracht in volgende dossiers: een aanpassing van de procedures in het Omgevingsvergunningendecreet, de modernisering van de MER en de introductie van een 'omgevingsbesluit', waarbij de digitale toepassingen ervan meteen worden uitgebouwd. In 2023 worden deze principes vertaald in verschillende regelgevende initiatieven (decreten, besluiten) en aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Minister Demir zal ook samenzitten met minister Lydia Peeters over de fietspaden om de doorlooptijd van de realisatie van nieuwe fietspaden of nieuwe rioleringen te verkorten. Vandaag wordt de doorlooptijd op zeven jaar geschat. Die moet naar beneden.

1.6. Luchtbeleidsplan, Vlaams adaptatieplan en circulaire economie

In 2023 wordt een geactualiseerd Luchtbeleidsplan ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Er wordt daarvoor gebruikgemaakt van de evaluatie van de voorbije jaren en een actualisatie van de emissie- en luchtkwaliteitsprognoses. Ook de nieuwe advieswaarden van de WHO worden bekeken. Het maatregelendeel wordt volledig herwerkt.

Er wordt ook ingezet op de gevolgen van de klimaatverandering. Het Vlaams Adaptatieplan werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het is een allesomvattend en krachtadig plan om Vlaanderen weerbaar te maken tegen de effecten van klimaatverandering om zowel de mensen als de woningen te beschermen. De minister zal ervoor zorgen dat de kwetsbaarheden rond onder meer hitte, droogte en wateroverlast verder worden verkend en via het Klimaatportaal toegankelijk in beeld worden gebracht. Het vernieuwde Klimaatportaal wordt in 2023 aangevuld met nieuwe functies in de 'Effecten- en impactstool' (bijvoorbeeld indicatoren tot op wijkniveau). Daarnaast wordt het Klimaatportaal ook uitgebreid met adaptatietools die lokale overheden ondersteunen. Zeker in de steden leidt het vele beton tot de vorming van hitte-eilanden. Daar is een gigantische omschakeling nodig.

Vlaanderen neemt als koploperregio inzake circulaire economie ook internationaal en Europees een voortrekkersrol op. In 2023 worden de werkagenda's van Vlaanderen Circulair verder uitgevoerd. Op het terrein gaan de eerste projecten van de recyclagehub van start. De Europese Green Deal, het EU-actieplan Circulaire Economie en de daarin aangekondigde initiatieven (Sustainable Products Initiative, EU-taxonomie voor duurzame activiteiten enzovoort) vormen een belangrijke hefboom om de circulaire economie in Vlaanderen en de EU verder vorm te geven.

1.7. Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

In 2023 wordt een ontwerp van Beleidsplan Ruimte Vlaanderen voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Dit ontwerp-BRV houdt onder andere rekening met het eerder genoemd Vlaams klimaatadaptatieplan, de stroomgebiedbeheerplannen, de eventuele noodzaak tot differentiatie van de openruimte categorieën, het flankerend beleid PAS, het Luchtbeleidsplan en het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Daarmee speelt het BRV in op de meest urgente ruimtelijke opgaves.

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zet eveneens in op een versterkt interbestuurlijk samenwerkingsmodel, aanvullend bij de reeds bestaande realisatiegerichte gebiedswerking.

Via het programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2023 wordt de decretale basis gelegd voor het opstarten van het BRV-fonds vanaf 1 januari 2023. Het BRV-fonds bestaat in deze opstartfase uit de omvorming van het bestaande Grondfonds naar

een BRV-fonds, mét de inkanteling van de middelen van het Rubiconfonds (bestemd voor uitbetaling van planschade in watergevoelige gebieden) en het Vernieuwingsfonds (bestemd voor bestrijding leegstand).

Via dit BRV-fonds wordt ook de basis gelegd voor de financiering van het Bouwshift-fonds, de Vlaamse tussenkomst ter ondersteuning van steden en gemeenten in het kader van planschade. Bij de begrotingscontrole 2023 zullen, eens de definitieve uitvoeringscijfers voor 2022 gekend zijn, de saldi van de voorbije jaren van het Rubiconfonds en het vernieuwingsfonds ingekanteld worden in het nieuwe BRV-fonds.

1.8. MAP 7

In 2023 finaliseert ze het zevende Mestactieprogramma (MAP 7) waarbij streefdoelen zoals effectiviteit en vereenvoudiging essentieel zijn. Het plan wordt vormgegeven door een traject waarbij landbouw- en natuurorganisaties samen tot een akkoord komen. In dat plan dienen de doelstelling uit de Nitraatrichtlijn en de kader-richtlijn Water centraal te staan zoals gevraagd door de Vlaamse decreetgever en ook in het regeerakkoord werd opgenomen.

2. Energie en Klimaat

2.1. Stijging energiefactuur beperken en meest kwetsbare gezinnen ondersteunen

De sterk gestegen energieprijzen op de groothandelsmarkten hebben de afgelopen maanden geleid tot sterk oplopende energiefacturen voor gezinnen en bedrijven. Minister Zuhal Demir heeft er steeds voor geijverd om de Vlaamse component in de energiefactuur niet te laten stijgen. Elementen die uit de energiefactuur gehaald worden, moeten op een andere manier dan bij de brede bevolking gecompenseerd worden. Om de impact van de stijgende groothandelsprijzen op de energiefactuur van Vlaamse gezinnen en bedrijven te temperen, wordt in 2023 148 miljoen euro extra algemene middelen voorzien om de ecologische openbaredienstverplichtingen elektriciteit te compenseren.

De quotumverplichting voor groene stroom voor leveranciers wordt verlaagd van 21,5 procent naar 18 procent en vervolgens met 1 procent per jaar. Dit zorgt voor een bijkomende verlichting van de elektriciteitsfactuur met 88 miljoen euro in 2023 en 112 miljoen euro in 2024.

De energieheffing voor residentiële gedomicilieerde afnemers wordt vanaf 1 januari 2023 op nul gezet. Daarvoor is een budget van 30 miljoen euro beschikbaar.

Wkk-steun voor nieuwe en ingrijpend gewijzigde installaties op fossiele brandstoffen wordt afgeschaft vanaf 2023. Dit levert op kruissnelheid een verlaging van de elektriciteitsfactuur op van 170 miljoen euro.

Om de impact van de energiecrisis te verlichten voor de meest kwetsbare gezinnen wordt een bijkomend pakket sociale maatregelen uitgewerkt. Dit pakket omvat o.a.:

- een verlenging tot 30 april van de periode waarin het voor de netbeheerders verboden is huishoudelijke afnemers af te sluiten van energielevering;
- een verhoging van de bedragen voor het noodkrediet elektriciteit van 90 euro naar 115 euro en voor het noodkrediet aardgas van 140 euro naar 155 euro;
- een versterking van de minimale levering aardgas en uitbreiding naar klanten die elektrisch verwarmen via het exclusief nachttarief;
- een verruiming van de energiescans;
- een uitbreiding van de inkomensgrens doelgroep 3 van Mijn VerbouwPremie.

2.2. Renovatieactiviteit gebouwsector structureel verhogen

Op 1 januari 2023 zal de renovatieverplichting voor woongebouwen ingaan, hetgeen een belangrijke stimulans zal betekenen om de renovatiegraad van de minst performante woningen te verhogen.

Ondertussen werd al een uitgebreid instrumentarium uitgewerkt om grondige energetische renovaties financieel te ondersteunen. Via de Mijn Verbouwlening, het renteloos renovatiekrediet en de Mijn VerbouwPremie wordt gezorgd voor een versterkte financiering voor alle doelgroepen, met bijzondere aandacht voor de laagste inkomens. De werkenden en de gepensioneerden hebben zo recht op ondersteuning.

Voor facturen tot eind 2023 zijn er verhoogde premies tot 50 procent voor doelgroep 3 van toepassing. Deze maatregelen werken want er werden er al meer dan zeshonderd Mijn Verbouwleningen goedgekeurd. Ze bekijkt of er nog bijkomend budget nodig is. Er zal eveneens tijdelijke extra steun zijn voor doe-het-zelvers die dak- of zoldervloerisolatie plaatsen. Er wordt eveneens 30 miljoen euro extra algemene middelen uitgetrokken ter versterking van het noodkoopfonds.

De huidige verhoogde isolatiepremie voor daken en buitenmuren van residentiële en niet-residentiële gebouwen worden verlengd voor investeringen met eindfacturen in 2023. Ook de sloop- en heropbouwpremie wordt verlengd tot eind 2023.

Ook het ontzorgingsaanbod wordt uitgebreid:

- De Energiehuizen krijgen 8 miljoen euro bijkomende financiële middelen in 2023 om hun basiswerking te versterken en laagdrempelige adviesverstrekking en begeleiding op maat aan te bieden. In afwachting van deze bijkomende structurele versterking wordt 2 miljoen euro bijkomende financiële middelen voorzien om de komende maanden freelancers bij de energiehuizen in te zetten.
- Voor de doelgroep van appartementsgebouwen werd een openbare aanbesteding gelanceerd om te stimuleren tot het opmaken van een renovatiemasterplan.

Het beleidskader voor niet-residentiële gebouwen wordt aangevuld met een nieuw EPC niet-residentiële gebouwen dat op 1 januari 2023 wordt geïntroduceerd, gekoppeld aan een plan voor stapsgewijze verbeteringen in het EPC-label. De Vlaamse overheid zal het voortouw nemen via initiatieven om het energieverbruik van het eigen patrimonium met 15 procent terug te dringen.

2.3. Energiebesparing bij bedrijven versnellen

Ook voor bedrijven wordt een bijkomend pakket maatregelen voorzien om versneld energie te besparen. Zo werden de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten al besproken in de commissie.

Als flankerend beleid is de premie na audit versterkt en geoptimaliseerd en zullen er sectorfederatieovereenkomsten kunnen worden afgesloten.

2.4. Hernieuwbare-energieproductie verhogen en inschakelen in slim net

Een verdere groei van hernieuwbare-energiebronnen zoals zonne- en windenergie en elektrificatie van warmte en transport zijn eveneens noodzakelijk om een verdere reductie van de CO₂-uitstoot te realiseren en minder energieafhankelijk te worden.

In 2023 worden twee calls georganiseerd naar groene warmte en restwarmte en wordt een PV-verplichting ingevoerd voor grote afnemers van elektriciteit en publieke organisaties. Er wordt 10,4 miljoen euro voorzien om 14.850 kwetsbare gezinnen te ondersteunen bij de begeleiding bij de plaatsing van een PV-installatie.

Via het Energy Market Designdecreet werd reeds een regelgevend kader voor flexibiliteit op het elektriciteitsdistributienet en plaatselijk vervoernet van elektriciteit ingevoerd. Op 28 oktober 2022 werd het Flexibiliteitsplan 2025 goedgekeurd door de Vlaamse Regering met twintig flankerende acties om de doelstelling te halen.

2.5. Constructieve samenwerking voor het energie- en klimaatbeleid verderzetten

Ook in 2023 wordt gerekend op een constructieve samenwerking met alle actoren, om de grote uitdagingen en ambities gezamenlijk te kunnen aanpakken.

Minister Bart Somers heeft het Lokaal Energie- en Klimaatpact afgesloten met steden en gemeenten. Dit pact bevat heel wat engagementen om het lokale energie- en klimaatbeleid te versterken. Het Netwerk Klimaat zal in 2023 steden en gemeenten blijven ondersteunen bij het uitvoeren van deze engagementen.

Begin 2023 zal een ontwerp van actualisatie van het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Deze actualisatie is de Vlaamse bijdrage aan de actualisatie van het Nationaal Energie- en Klimaatplan dat tegen 30 juni 2023 bij de Europese Commissie moet worden ingediend.

Ten slotte hoopt ze in 2023 onder het voorzitterschap van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tot een evenwichtig akkoord te kunnen komen over de resterende elementen van de lastenverdeling 2021-2030.

II. Bespreking

1. Omgeving

1.1. Tussenkost van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege besloot de bespreking van de begroting 2021 met de vaststelling dat de minister heel wat dynamiek ontwikkelde, maar dat echte beleidsmaatregelen uitbleven. Van de grote dossiers – stikstofregeling, bosuitbreiding, een bouwshift, statiegeld – werd erg weinig concreet gerealiseerd. Tot haar ontzetting stelt ze vast dat het met de voorliggende begroting niet anders is. Ze overloopt de stand van zaken.

Hoewel er stappen werden gezet, brengt het Instrumentendecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 194/1) de bouwshift geen stap dichterbij. De opmerkingen van de taskforce Bouwshift, opgericht in 2021, werden niet meegenomen in de aanpassingen van het decreet en de hogere factuur wordt doorgeschoven naar de lokale besturen. Om de pil te vergulden werd een bouwshiftfonds opgericht, met jaarlijks 100 miljoen euro tot 2040. Het totaal van 1,8 miljard euro volstaat volgens de taskforce echter niet. Om de allerbelangrijkste zones te vrijwaren is meer dan 240 miljoen euro nodig. Mieke Schauvliege diende twee amendementen (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 15/2) in om het budget in die zin op te trekken. Om de bouwshift te realiseren is bovendien een goedgekeurd Beleidsplan Ruimte Vlaanderen nodig. De beleidskaders moeten ervoor zorgen dat zonevreemde uitzonderingen worden geschrapt. Dat staat al jaren in beleids- en begrotingstoelichtingen, maar het leidde eerder tot een bouwdrift dan tot een bouwshift.

Een tweede punt is de bosuitbreiding. Vorig jaar stond de bosteller op 282 hectare, vandaag op 657 hectare. Dat moet volgend jaar 4000 hectare worden. Op dit moment wordt slechts 16 procent van die doelstelling gehaald. Vorig jaar was het toverwoord Bosuitbreidingsdecreet, dat intussen is goedgekeurd (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1292/6). Nu moet het Pachtdecreet voor een versnelling zorgen. En dat zal moeten. Er werd intussen ook flink gekapt en ontbost. In 2019 betrof het 212

hectare, in 2020 242 hectare en in 2021 234 hectare. In totaal werd 688 hectare gekapt. Dat is meer dan wat werd aangeplant. De beleids- en begrotingstoelichting bevat geen initiatieven die ontbossen bemoeilijken.

Een derde belangrijk punt gaat over de 20.000 hectare extra natuurgebied onder natuurbeheer. In 2019 bedroeg de oppervlakte natuur onder natuurbeheer 93.691 hectare. In 2021 is dat 96.737 hectare. Dat is op twee jaar tijd 3000 hectare extra, of 1500 hectare per jaar. In dergelijk tempo duurt het nog tien jaar om de doelstelling te halen.

Dan is er het stikstofarrest, waarvoor tegen eind 2021 een oplossing werd aangekondigd. Op het moment van spreken is er nog steeds geen sluitende juridische basis voor het stikstofprobleem. In het krokusakkoord van februari 2021 vermeldde de concept-nota stikstof een budget van 339 miljoen euro voor 2023. Er staat echter slechts 191 miljoen euro ingeschreven.

Een volgende belangrijk issue vormen de goedgekeurde stroomgebiedbeheerplannen. Volgens de kaderrichtlijn Water moet 100 procent van het oppervlaktewater tegen 2027 proper zijn. De stroomgebiedbeheerplannen hebben de ambitie om 10 procent daarvan tegen 2027 goed te krijgen. Alle maatregelen in De Grote Stroomversnelling zijn voor de volgende legislatuur. Anders dan aangekondigd, bevat de beleids- en begrotingstoelichting geen maatregelen rond erosie en mestbeleid. Er wordt wel 20 miljoen euro extra voorzien voor de stroomgebiedbeheerplannen, maar dan voor maatregelen die eerder aan rioleringen worden gekoppeld.

In de Vlaamse Brede Heroverweging sprak men van een budget van 4,5 miljard euro om de stroomgebiedbeheerplannen te realiseren, of 240 miljoen euro per jaar. Er is een duidelijk structureel tekort; de ambitie is te laag. De nota rond weerbaar water pleit voor een structurele financiering op lange termijn, maar die komt er met deze begroting niet. Nochtans moeten de Vlaamse waterlopen en valleigebieden geherwaardeerd worden om de ecologische kwaliteit te garanderen en om de droogte en de overstromingsschade te kunnen beheersen.

Het laatste aandachtspunt is afval. De beleids- en begrotingstoelichting 2023 kondigt de invoering van statiegeld aan, maar het stappenplan ontbreekt en er werd geen budget voorzien. Het kan een optie zijn om dat aan de sector over te laten, maar ook dan is een nauwe opvolging van administratie en beleid nodig.

De voorbije jaren werd het budget aan lokale besturen verminderd van 5,5 miljoen euro naar de helft in 2022 en 500.000 euro in 2023. De lokale besturen hebben dat nodig om het Lokaal Materialenplan te realiseren. In 2020 ging het over 147 kilo restafval per inwoner, dat moet evolueren naar 100 kilogram per inwoner tegen 2030. Groen stelt voor om het budget opnieuw op 5,5 miljoen euro te brengen om de ambities van het Lokaal Materialenplan en het Klimaatplan te kunnen halen.

Mieke Schauvliege nam ook de adviezen van de Minaraad en de SERV door. Er werd vooral bezorgdheid geuit over een aantal inconsequenties met betrekking tot de afvalverwerkingsheffing. Een aantal dingen werden gewijzigd zonder overleg met de sector. Zo zou de mogelijkheid om een buitenlandse heffing af te trekken van een Vlaamse heffing geschrapt worden, met een positief resultaat voor het budget van 5,4 miljoen euro. Die maatregel is verdedigbaar, ware het niet dat hij niet geldt in het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Ook met hen werd dat niet doorgesproken, evenmin met de sector. De sector en de Minaraad zijn bovendien zelf vragende partij om de gratis regeling voor de verbranding van gevaarlijk buitenslands afval te schrappen. Op die vraag wordt niet ingegaan.

Een aantal heffingen worden verdubbeld, bijvoorbeeld voor het storten van brandbaar afval ten opzichte van verbranden. De Minaraad vreest een tegengesteld effect waarbij eerder voor verbranding dan voor sorteren zal worden gekozen.

Het is belangrijk om een goede afvalverwerkingswetgeving te hebben, zonder al te veel uitzonderingen. Afvalverwerkingsheffingen moeten deel uitmaken van een strategie met een duidelijke doelstelling – het verminderen van industrieel afval – die moet worden doorgesproken met de sector. De adviezen van de SERV en de Minaraad dienen ernstig te worden genomen en de regelingen dienen te worden aangepast, zonder ze complexer te maken.

Mieke Schauvliege besluit dat de minister veel aankondigt en tegen de schenen durft te schoppen, en soms is dat ook nodig. Maar vooral het resultaat telt. En wat dat betreft is het voorliggende budget weinig veelbelovend.

1.2. Tussenkost van Bruno Tobbac

Bruno Tobbac sluit zich aan bij het merendeel van de bedenkingen van Mieke Schauvliege. Kijkend naar de verschillende begrotingsbesprekingen van deze legislatuur stelt hij vast dat de minister consequent is, ook in dingen waar ze volgens hem beter niet consequent in zou zijn. Dat is ten eerste het probleem van de personeelsbezetting en werkingsmiddelen van het departement. Ondanks het feit dat door het Omgevingsvergunningbesluit het departement aangeduid is als adviesverlenende instantie, verwaarloost het Departement Omgeving die taak totaal. In slechts 10 procent van de dossiers wordt het voorziene advies geleverd. Voor deputaties bijvoorbeeld wordt het bijna nooit meer gegeven. Dat advies wordt nochtans gevraagd door de betrokken besturen omdat die niet beschikken over de nodige expertise en knowhow voor het beoordelen van vergunningsaanvragen. Het gevolg is dat vergunningsbeslissingen slecht worden gemotiveerd en vergunningen op een foute manier worden afgeleverd, waarna er opnieuw discussie ontstaat over allerlei beroepsprocedures.

Bruno Tobbac verwijst naar de uitspraak van de administrateur-generaal van het departement in 2021 in de commissie dat men toen al een besparing te ver was gegaan in werkingsmiddelen en personeelsbezetting. In de voorliggende begroting wordt er verder bespaard met de kaasschaaf, zowel op personeel als op werkingsmiddelen. De kaasschaaf op een departement dat al op zijn tandvlees zit, leidt telkens opnieuw tot het niet meer uitvoeren van essentiële taken. In 2021 heeft de minister aangekondigd dat zij de omgevingsinspectie zou versterken met tien personeelsleden omdat die erg tekortschiet wegens personeelsgebrek. Vandaag blijken dat mensen te zijn die uit andere onderbezette diensten worden weggehaald. Het PFOS-dossier is hierin symptomatisch. Als de overheid niet in staat is om op een deftige manier vergunningen af te leveren en ze te handhaven, dan gebeuren er ongelukken zoals met PFOS. Het is leuk te horen dat de minister met veel aplomb ten strijde trekt, maar als hij naar de begroting kijkt, doet zij hem steeds meer denken aan Vladimir Poetin die een land gaat innemen met een leger dat geen kogels heeft. Zij bindt de handen van haar eigen diensten op de rug. Minister *Zuhal Demir* protesteert tegen deze uitspraak.

Bruno Tobbac reageert dat de minister telkens grote beloftes maakt maar die ook telkens weer niet uitvoert. Ze komt steeds met grote woorden maar ze schiet tekort in haar daden. Zo stelt de minister bij het mestactieplan telkens vast dat er overtredingen zijn en dat er moet worden gehandhaafd, maar op het terrein zijn er geen mensen om te handhaven. Jaar na jaar bespaart de minister op personeel. Telkens hij een vraag over de werking van de administratie stelt, krijgt hij een beschamend antwoord. Als de administratie slechts in een op de tien gevallen een advies verleent, moet ze achteraf niet komen klagen dat er slechte vergunningen worden afgeleverd. Met moeite 10 procent van de bedrijven wordt correct gecontroleerd

en gehandhaafd, maar wanneer de minister achteraf vaststelt dat er overtredingen zijn, wordt ze heel boos, terwijl er verder wordt bespaard.

Hij komt op de bouwshift en het ontwerp van Instrumentendecreet. Hij stelt vast dat de bouwshift die beloofd is, niet gefinancierd is. Men voorziet 100 miljoen euro per jaar tot 2040, terwijl de inschatting is dat dit een veelvoud zal kosten. Er kunnen dus twee dingen gebeuren: ofwel zal er gewoon verder gebouwd en zal er geen bouwshift zijn, ofwel rekent de minister erop dat de lokale besturen het werk van de Vlaamse overheid zullen doen en opdraaien voor die kosten. Met deze begroting voorziet de Vlaamse Regering tot 2040 1,6 miljard euro. De ramingen over de kostprijs van de bouwshift lopen nogal uiteen. De berekening van de taskforce die de minister daarover moet adviseren, gaat tot ongeveer 31 miljard euro. Er wordt dus tot 2040 slechts een vijfentwintigste van de totale kostprijs voorzien. Wie zal de rest dan betalen? De lokale besturen, de eigenaars of de Vlamingen die in het algemeen zullen vaststellen dat er van de beloofde bouwshift helemaal niets in huis komt? Ook hier zijn er veel grote woorden, maar de centen komen niet op tafel.

Minister Demir heeft 4000 hectare nieuw bos beloofd tegen het einde van de legislatuur. Ondertussen zit men op slechts 700 hectare, nog geen kwart. Als men rekent met plantseizoenen is er reeds vier vijfde van de legislatuur voorbij. Men kan wel tellen hoeveel bos er is bijgekomen, maar niet hoeveel er ondertussen is verdwenen. De minister heeft gezegd dat als er dan toch gekapt wordt, er veel meer in natura zal moeten worden gecompenseerd. Daarin steunt het parlementslid de minister volmondig, maar hier stelt hij vast dat de minister zelfs haar eigen beloften niet gelooft. De begroting voorziet immers een gevoelige stijging in de bosbijdragen, namelijk het geld dat er komt wanneer er financieel gecompenseerd wordt. Die gaan met bijna 1 miljoen euro omhoog, van bijna 7 miljoen euro naar bijna 8 miljoen euro in 2023. De minister rekent er dus op dat er meer zal gekapt worden en meer financieel vergoed en dus minder bos behouden en gecompenseerd zal worden, want met dat geld worden niet veel bomen geplant, aldus het parlementslid. In het begin van de legislatuur kon de minister zeggen dat ze nog maar pas begonnen was, maar zoals het er nu voor staat is men bijna aan het einde van de legislatuur en kan men alleen maar vaststellen dat de realisaties en resultaten weinig indruk maken. Er is slechts een fractie gerealiseerd van wat de minister heeft gezegd.

Er worden nogal wat lasten doorgeschoven naar de lokale besturen, aldus Bruno Tobback, bijvoorbeeld voor wat betreft zwerfafval en het sluiten van materialenkringlopen. Er wordt 2,5 miljoen euro aan lokale besturen voor containers en herbruikbare bekertjes geschraapt, zodat er nog maar 500.000 euro steun overblijft, hoewel dat een maatregel is die de afvalberg kan verkleinen en het zwerfafval verminderen. Ook hierover kondigt de minister graag dingen aan maar ze laat de lokale besturen wel in de kou staan. Zijn fractie zal een amendement (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 15/3) indienen om te gaan naar 5,5 miljoen euro ondersteuning voor de lokale besturen, die daar uitdrukkelijk vragende partij voor zijn.

1.3. Tussenkomen van Inez De Coninck

Inez De Coninck behandelt het luik Omgeving. Zij heeft een andere lezing van de beleids- en begrotingstoelichting van de minister, waarin ze een zeer duidelijke ambitie hoort om het grondgebied in Vlaanderen duurzamer, robuuster, leefbaarder, kwaliteitsvoller en properder in te richten. Dat is ook nodig want de uitdagingen zijn groot. Minister Demir bestuurt daadkrachtig en durft knopen door te hakken, eigenschappen die de minister nog nodig zal hebben het volgende jaar. Zij is nog maar net heel goed op dreef gekomen en is op de goede weg.

De spreker vindt het positief dat de beleids- en begrotingstoelichting heel veel concrete acties bevat. Men ziet plannen en visies over de omgeving, en die worden

zichtbaar op het terrein. De minister slaagt erin om via samenwerking met haar collega's een hefboom te realiseren op het omgevingsbeleid. Zij licht hiervan twee voorbeelden toe. Zo is er een goede samenwerking met minister Ben Weyts om de Rand groener te maken en meer bos te realiseren. Dit jaar werd in de Vlaamse Rand elf hectare Kravaalbos bijgekocht. In beide beleids- en begrotingstoelichtingen blijft deze hefboom aangehouden; in de nota van minister Demir is dat via het bosuitbreidingsplan 'Meer bos in Vlaanderen'. Een ander voorbeeld is de samenwerking met minister Bart Somers, waarbij lokale besturen zullen worden ondersteund voor wat betreft planschade wanneer ze harde bestemmingen omzetten naar zachte. Voor volgend jaar is er 127 miljoen euro voorzien, waarvan 95 miljoen euro voor het lokaal bouwshiftfonds om de lokale besturen te ondersteunen in het omzetten van bestemmingen en het realiseren van de bouwshift.

Ze verwijst naar de bespreking van het ontwerp van Instrumentendecreet en het voorstel van decreet Woonreservegebieden (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 577/1*). Het Instrumentendecreet is echter niet de bouwshift, het gaat over instrumenten om aan ruimtelijk beleid te doen. Men kan daarmee de bouwshift realiseren maar ook een totaal tegenovergesteld beleid. Woonreservegebied is uiteraard wel een realisatie van de bouwshift. Ook het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zal een realisatie van de bouwshift zijn. Daarover gaat een groot deel van de beleids- en begrotingstoelichting. Dat zal het komende jaar geconcretiseerd worden.

In de beleids- en begrotingstoelichting staat over het BRV dat de minister zal inzetten op een versterkt interbestuurlijk samenwerkingsmodel, aanvullend bij de reeds bestaande realisatiegerichte gebiedswerking. Zij had graag wat meer toelichting over hoe de minister dat concreet ziet.

Een belangrijke realisatie is het BRV-fonds dat zal worden opgericht en alle andere fondsen zal bundelen. Dat zal uiteraard zorgen voor de financiering van de bouwshift.

Naast interbestuurlijke samenwerking om de bouwshift te realiseren, zet de minister ook in op partnerschappen om de uitrol in de praktijk te versnellen. De minister denkt daarbij aan het NAV. Ook de Orde van Architecten zal worden betrokken en er zal samenwerking zijn via de Bouwagenda met de bouw- en vastgoedsector. Inez De Coninck juicht dit toe omdat het realiseren van het BRV een taak van iedereen wordt. Men moet de actoren op het veld meehebben in het verhaal. Zij vraagt wat meer toelichting van de minister over de samenwerking met het NAV.

Volgens de minister moet men gaan naar een omschakeling waarbij het beton wordt vervangen door waterdoorlatende materialen, waarvoor de tools tegen eind 2023 in gereedheid zouden moeten zijn. Inez De Coninck vraagt of de minister daar wat meer toelichting over kan geven. Wil de minister het project van het tegelwippen dat in Nederland gelanceerd is, ook in Vlaanderen toepassen?

Het ontwerp van decreet betreffende de planologische neutraliteit noemt Inez De Coninck zeer belangrijk. Zij kijkt ernaar uit om dat in de commissie te bespreken. Dat ontwerp van decreet is bovendien een realisatie van de bouwshift want het zal ervoor zorgen dat er netto geen bijkomende verharding is en de open ruimte wordt beschermd. De minister wil de ondergrond meer betrekken om zo te streven naar ruimtelijk rendement. Men wil ontwerpen vanuit de doorsnede. Er is nog heel veel ruimte onderbenut. Het parlementslid vraagt of de minister concrete voorbeelden van projecten kan geven waarbij er op die manier ruimtelijk rendement gerealiseerd is, zonder bijkomend ruimtebeslag. De minister werkt aan het uitvoeringsbesluit en de hersamenstelling van de landcommissies, wat betreft de toepassing van het Instrumentendecreet. Wat is hiervan de timing? Het ontwerp van Instrumentendecreet zal hopelijk volgende week worden goedgekeurd maar de landcommissies moeten samengesteld zijn en er moeten uitvoeringsbesluiten zijn voor het operationeel kan zijn.

In de toelichting zegt de minister dat er aandacht is voor vereenvoudiging en meer toegankelijkheid, aandachtspunten die in elk domein zinvol zijn en voor de burger een verschil maken, aldus Inez De Coninck. Ook de projecten rond digitalisering en het vereenvoudigen en versnellen van procedures komen de dienstverlening ten goede. De minister denkt aan een hervorming van de regelgeving van de processen en procedures in verband met de activering van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes. Kan de minister verduidelijken wat zij daarmee bedoelt?

De minister zal werk maken van het Omgevingsbesluit, waarbij bestemmingswijzigingen en vergunningsaanvragen tegelijk kunnen worden gedaan en beoordeeld. Dat zijn stappen die de dienstverlening verbeteren en de burgers ten goede komen, aldus het parlementslid.

Inez De Coninck verwijst naar de drie conceptnota's die minister Demir vorig jaar op de ministerraad heeft gebracht over extra digitalisering en het versnellen van investeringsprojecten. Deze nota's zullen het volgende jaar worden vertaald in regelgeving. Kan de minister hierover enige toelichting geven?

Voor Inez De Coninck is het duidelijk dat men nood heeft aan structurele oplossingen in verband met MAP 7 en PAS. De minister zal hiervoor doorzettingsvermogen en besluitvaardigheid nodig hebben. Hierbij is het belangrijk om alle nodige informatie te verkrijgen en de belanghebbenden te horen. Iedereen is ervan overtuigd dat er uiteindelijk een beslissing moet worden genomen. De fractie van het parlementslid heeft er alle vertrouwen in dat de minister dit tot een goed einde zal brengen.

1.4. Tussenkost van Steven Coenegrachts

Als *Steven Coenegrachts* de oppositie goed begrijpt, heeft men een heel jaar lang niets gedaan. Men heeft de tussenkost van 2021 nog eens overgedaan en men heeft steun toegezegd aan de bouwshift. Als men dit jaar een ontwerp van Instrumentendecreet heeft behandeld en binnenkort waarschijnlijk een voorstel van decreet zal goedkeuren over de bescherming van woonreservegebieden en de aansnijding daarvan, een PAS-regeling in openbaar onderzoek heeft gesteld en een akkoord heeft over de pacht, dan begrijpt hij niet hoe men tot de opstelsom komt dat er niets gebeurd zou zijn.

Met een Instrumentendecreet, een decreet over de woonreservegebieden, is men er nog niet voor wat betreft de bouwshift, volgens Steven Coenegrachts. De bouwshift zou eigenlijk moeten gaan over wat men gaat doen met de ruimte die wel nog beschikbaar is om op te bouwen, hoe men de verdichting in concreto gaat vormgeven, hoe de architectuur van de toekomst eruit zal zien en op welke beleidskaders men zich mag baseren. Hij doet een warme oproep om snel werk te maken van die beleidskaders.

De lokale besturen hebben verder niet alleen nood aan robuuste procedures die de juridische toets doorstaan maar ook aan snellere procedures, aldus Steven Coenegrachts. Als men de bouwshift in de praktijk wil omzetten, zal men RUP's en andere instrumenten op een vlotte manier moeten kunnen toepassen, moet men de gemeenten geen uitzichtloze procedures voorschotelen maar werkbare instrumenten, waarbij de snelheid van in het bijzonder de MER-procedure belangrijk is. Dat zijn allemaal instrumenten die de bouwshift kunnen versnellen. We moeten een optelsom van maatregelen aanbieden aan de vergunningverleners.

In verband met de PAS-regeling vraagt Steven Coenegrachts of de minister meer kan ingaan op de timing van de behandeling van dossiers en de uitkomst. Wat betreft het MAP 7 wacht men op het overleg tussen de partners.

Bij het voorzitterschap van de Europese Unie in de eerste helft van 2024 zijn circulaire economie en klimaatadaptatie mogelijke prioriteiten. Hij vraagt zich af waar dit nog van afhangt en of dat nog een traject moet doorlopen en met wie. Hoe zouden die prioriteiten er dan kunnen uitzien?

Hij las dat de minister een financiering voorziet voor omgevingverenigingen. Wat zijn dat precies? Hoe zullen die zich verhouden tot bijvoorbeeld terreinbeherende verenigingen? Hoe ziet de minister dergelijke verenigingen functioneren binnen haar beleid?

Er gaan aanzienlijk wat middelen naar het creëren van een maatschappelijk draagvlak voor het omgevingsbeleid. Kan de minister hier nog voorbeelden van geven? Hoe wordt er met die verenigingen gewerkt? Worden er resultaatsverbintenissen afgesproken? Op welke manier krijgen zij opdrachten?

Steven Coenegrachts komt tot de binnenluchtkwaliteit, waarover een resolutie werd goedgekeurd in de coronacontext, vooral over publiek toegankelijke gebouwen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 877/2). Kan men in de gebouwen van de Vlaamse overheid versterkte aandacht besteden aan de binnenluchtkwaliteit? Hoe kijkt men in de renovatieverplichtingen naar ventilatiesystemen enzovoort? Hij meent dat men een tandje kan bijsteken om ook de kwaliteit van de lucht binnen te verbeteren en niet alleen van de lucht buiten, wat een permanente strijd is.

1.5. Tussenkoms van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts start met de aankondiging van de minister dat zij een ontwerp van Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zou voorleggen aan de regering. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen bestaat enerzijds uit een strategische visie, die ondertussen is goedgekeurd, en anderzijds uit de beleidskaders, die nog moeten worden goedgekeurd. Betekent dit dat de minister eerstdaags met de beleidskaders naar de ministerraad gaat of gaat het over een ander ontwerp van Beleidsplan Ruimte Vlaanderen?

Tinne Rombouts komt tot de verdere digitalisering en modernisering van de omgevingsvergunning en het feit dat er werk wordt gemaakt van een Omgevingsbesluit, waar men de omgevingsvergunning koppelt aan planologische wijzigingen om een versnelling in de procedures te bewerkstelligen. Voor welke projecten van algemeen belang kan men de doorlooptijd wezenlijk inkorten? Wanneer verwacht de minister dat die modernisering kan worden afgerond?

Tinne Rombouts verwijst naar de doorlooptijd van rioleringswerken van gemiddeld zeven jaar; die moet worden ingekort. De minister vindt dit een belangrijk aandachtspunt. Er zijn al heel wat initiatieven genomen voor een vlottere aanbesteding, maar de grootste hinderpaal is vaak het voorbereidend proces, dat bijzonder veel tijd in beslag neemt. Welke mogelijkheden ziet de minister nog om die doorlooptijd te verkorten?

Het inkorten van de doorlooptijd is belangrijk omdat men nog een hele uitdaging heeft op het vlak van het verhogen van de zuiveringsgraad in Vlaanderen. Heel wat huishoudelijk afvalwater komt nog in gemengde rioleringen terecht of zelfs rechtstreeks in waterlopen en grachten. Deze grote bron van vervuiling mag men niet uit het oog verliezen. Zij legt hier de link met het mestbeleid. Als men kijkt naar prioritering van projecten kijkt men vaak naar de vuilvracht. De vuilvracht in het buitengebied is meestal niet de grootste maar in de totaliteit bekeken is ze wel zeer groot. Volgens Tinne Rombouts moet men er opnieuw over durven nadenken hoe men in het buitengebied de zuiveringsgraad versneld naar omhoog kan krijgen.

Heeft de minister al onderzocht, zoals eerder aangekondigd, in welke mate het collectief implementeren van individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater kan worden ondersteund vanuit Vlaanderen? Mogen er op dat vlak initiatieven van de minister worden verwacht? Is het niet interessant te bekijken hoe men op het openbaar terrein in het grachtensysteem een individuele zuiveringsinstallatie kan voorzien waar verschillende woningen op aangesloten zijn? Heeft de minister daar oren naar? Kan men hierdoor geen versnellingsoperatie realiseren?

De minister heeft de ambitie uitgesproken om er dit jaar extra op in te zetten om het effectieve beheer van natuur omhoog te brengen. Tinne Rombouts roept op om primair aandacht te besteden aan het natuurbeheer binnen de speciale beschermingszones. Daar ligt een grote uitdaging om het verschil te kunnen maken. Vandaag werkt men nog met een groot aantal zoekzones in het kader van de PAS. Door natuur effectief onder natuurbeheer te brengen, kan men de zoekzones inkrimpen en kan men ook meer rechtszekerheid brengen in de economische ontwikkeling in Vlaanderen. Zij vraagt de minister dit als prioritair aan te vatten.

Wat betreft PAS zijn er heel wat bezwaarschriften ingediend. Kan de minister een indicatie geven van de timing voor de verdere aanpak van dit dossier?

Tinne Rombouts komt tot de aanpassing van de milieuheffing. Volgens de minister moet verbranding worden ontmoedigd en moet het restafval zoveel mogelijk uitgesorteerd worden. De uitvoer van afval voor verbranding naar Nederland en Frankrijk kan niet langer behouden blijven. Hoewel de verwachtingen ten aanzien van de lokale besturen om te investeren in de reductie van restafval zeer hoog zijn, werden de subsidies voor die investeringen de afgelopen jaren sterk verminderd, van 5,5 miljoen euro tot de helft daarvan in 2022 en vanaf volgend jaar tot 500.000 euro. De VVSG heeft hier haar bezorgdheid over geuit. Hoe legt de minister dit uit?

Tinne Rombouts staat stil bij de ambitie in verband met het bebossingsbeleid, namelijk uiterlijk tegen 2030 10.000 hectare bijkomend bos, waarvan minstens 4000 hectare deze legislatuur. Zij vraagt om deze bebossing primair te realiseren in groene bestemmingen. Zij geeft de bedenking mee die op het terrein heel fel leeft, namelijk dat in heel wat groene gebieden vandaag onder andere door terreinbeherende verenigingen heel wat ontbossing gebeurt, ongetwijfeld met een bepaalde reden. Dat roept heel veel vragen op, zoals: waarom is de heideplant belangrijker dan de boom die er stond? Die ontbossing leeft op gespannen voet met het doel om voldoende bossen te hebben in Vlaanderen. Hoe gaat de minister daarmee aan de slag? Zij vraagt om nauwgezet toe te kijken op het kappen van bos.

De ruimte voor water is een belangrijk thema, aldus Tinne Rombouts. Zij verwijst naar de signaalgebieden die zullen worden omgezet in watergevoelige openruimtegebieden. Op welke termijn plant de minister de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden?

Bij de toelichting staat de minister stil bij het WeComV en het feit dat innovatie belangrijk is om tot oplossingen te komen. Het WeComV zou snel moeten kunnen werken om innovatieve technieken goed te keuren. Tinne Rombouts vraagt aan de minister of zij er al een zicht op heeft wanneer de eerste adviezen van het WeComV kunnen worden verwacht en op welke manier nieuwe technieken aangemeld worden voor een erkenningsprocedure?

Tinne Rombouts sluit af met de stelling dat het model van overleg en partnerschap de beste manier is om tot resultaat te komen. Zij hoopt dat dat in de toekomst verder kan worden bewerkstelligd.

1.6. Tussenkost van Freya Perdaens

Freya Perdaens meent dat men in 2023 de uitvoering zal kunnen zien van de acties die in 2021 en 2022 zijn opgestart in verband met circulariteit, asbestafval en de Blue Deal. De 250 miljoen euro extra in het kader van de Blue Deal is broodnodig om Vlaanderen klimaatrobuust te maken voor de toekomst. De Blue Deal was voor het eerst een echt plan tegen de droogte, wat nodig en dringend was, en de uitvoering van het Vlaams adaptatieplan en het in beeld brengen van de problematiek van hitte, droogte en wateroverlast via het klimaatportaal zijn daarin goede stappen. Bijzonder interessant vindt zij de adaptatietools die door de lokale overheden kunnen worden gebruikt voor hun lokaal adaptatiebeleid. Zij kijkt uit naar het herstel van natuurlijke waterlopen binnen het investeringsprogramma 'Levend water' en de verbetering van de zuiveringsgraad van het afvalwater, wat de Vlaming zeker ten goede zal komen.

Wat betreft PFAS heeft zij een andere lezing dan haar collega. Terwijl de onderzoekscommissie een kortetermijnantwoord was op een acuut probleem, is een langetermijnplan broodnodig. Zij is verheugd dat de minister haar schouders zet onder een langetermijnaanpak van zeer zorgwekkende stoffen. De minister heeft de volle steun van het parlementslid voor initiatieven ter zake op Europees niveau. Een Europees kader zal nodig zijn, aangezien dit geen probleem is van een bedrijf of een regio.

Wat betreft de milieuheffingen is Freya Perdaens ervan overtuigd dat het een goede zaak is dat de minister de export van afval om te laten verbranden in een van onze buurlanden tracht tegen te gaan. Waar het wordt verbrand, doet er minder toe dan of het verbrand wordt dan wel op een duurzame manier wordt verwerkt. Zij vond de tussenkost van Mieke Schauvliege apart. Zij zou verwachten dat men in plaats van hier vragen te stellen bij het feit dat men dit in Brussel en Wallonië niet doet, men de collega's aldaar zou aanspreken om eenzelfde stap te zetten in hun beleid.

Freya Perdaens kijkt uit naar de verdere opsplitsing van de sorteerstromen van bedrijfsafval. Hoe beter de sortering, hoe minder er terecht komt in verbranding en hoe meer afval effectief deel kan worden van hoogwaardig recyclaat. Ook het creëren van een gelijk speelveld tussen sorteren en verbranden zal een belangrijke rol spelen in dat proces. Ze is dus zeer hoopvol voor het komende jaar.

1.7. Tussenkost van Stijn De Roo

Stijn De Roo heeft een vraag bij de digitalisering in verband met het afval- en materialenbeleid, de kopersgarantie bij overdracht van gronden, meetnetten bij het water en initiatieven richting een aantal ontwerpen van decreet en conceptnota's die de minister naar de ministerraad zal brengen. Het gaat vooral over de bouw van digitale toepassingen. Op welke manier zal de minister ervoor zorgen dat die extra datastromen die worden gegenereerd, effectief tot betere procedures en een betere verwerking van die data leiden? Als iedereen zijn eigen digitale toepassing bouwt zonder dat de verschillende diensten communiceren met elkaar, lost dat het probleem niet op. Digitalisering is geen doel op zich. Men moet ervoor zorgen dat de digitalisering nuttig kan worden ingezet binnen het departement. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat die digitalisering effectief draaiende blijft en alle radertjes in het juiste geheel zullen draaien?

Rond het maatschappelijk draagvlak zijn een aantal budgetposten opgenomen in de begroting. De strategische doelstelling van de minister gaat over het betrekken van burgers en het aangaan van partnerschappen, zowel met lokale besturen, het middenveld, bedrijven als met burgers, onder andere door hen te betrekken bij terreinrealisaties en gebiedsontwikkeling. Stijn De Roo vraagt welke specifieke acties richting het middenveld en de bedrijven de minister voor het volgende jaar op het oog heeft.

1.8. Tussenkomst van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe kijkt uit naar de verdere uitvoering van het regeerakkoord wat betreft leefmilieu. Wat betreft PFAS is zij verheugd te lezen dat de minister de aanbeveling van de onderzoekscommissie over de uitrol van de kennishub Omgeving en Gezondheid zal uitvoeren en dat ze meer data over PFAS in de ondergrond wil. Hierbij stelt zij de vraag hoe de minister precies te werk zal gaan. Heeft zij een roadmap over hoe zij die gegevens zal krijgen? Zal de minister zich in eerste instantie baseren op wat er al gekend is?

De minister wil graag state-of-the-art sensorgebaseerde meetnetten verder uitbouwen om de blootstelling aan straling van gsm-antennes en hoogspanningsnetten continu te kunnen monitoren. Zo komt de spreker onmiddellijk terecht bij het Ventilussdossier. Met welke wetenschappelijke stand van zaken en bestaande regelgeving zal de minister rekening houden bij de uitrol van die sensorgebaseerde meetnetten?

In verband met het hinderbeleid heeft de minister al wat uitspraken gedaan over de luchthaven van Zaventem. In vorige begrotingen was er heel wat te doen over isolatievoorschriften voor nieuwbouwwoningen in de nabijheid van de luchthaven. Dat zou worden voorbereid en in 2023 geoperationaliseerd. De luchthaven is volop bezig met de samenstelling van een nieuw milieuvergunningdossier dat tegen juli 2023 ingediend moet zijn. Hoe ver staat de minister met dit dossier voor wat betreft een akoestische-isolatiepremie, de monitoring van het omgevingslawaai enzovoort?

De minister streeft naar een ambitieus en juridisch bindend instrument om plasticvervuiling tegen te gaan, een zeer nobel initiatief volgens de spreker. Men moet wel goed in het achterhoofd houden dat elke vervanging een verbetering moet zijn op ecologisch vlak. Welke pistes volgt de minister wat dat betreft? Op welk bevoegdheidsniveau wil de minister dat juridisch bindend maken?

Wat betreft circulaire economie is er in Vlaanderen heel wat beleid mogelijk, waarbij interfederale samenwerking heel belangrijk is. De spreker is benieuwd op welke manier het nieuwe plan van de Federale Regering is afgestemd met Vlaanderen en welke onderlinge afspraken er zijn gemaakt.

De spreker komt op het asbestafbouwbeleid. De immobiliënsector komt in een moeilijke situatie wegens het tekort aan asbestdeskundigen. Men kan zijn woning niet meer verkopen wanneer men niet beschikt over een asbestattest. Momenteel zijn er slechts een kleine driehonderd deskundigen in heel Vlaanderen. Wat gaat de minister daaraan doen? De spreker verwijst ook naar de problemen in verband met de opleiding tot asbestdeskundige. Ze vraagt de minister uitdrukkelijk om het nodige te doen om de vastgoedmarkt en de mensen die in financiële problemen dreigen te komen omdat ze hun woning niet kunnen verkopen, te helpen.

Gwenny De Vroe is een groot voorstander van biodegradeerbare en -composteerbare kunststoffen. Zij meent dat men daar steeds meer naar moet evolueren. In de laatste hoorzitting met betrekking tot statiegeld bleek echter dat de sector een heel andere mening is toegedaan. De huidige sorteermachines zijn er niet op voorzien om die materialen eruit te halen. Hoe staat de minister daartegenover? Wat wil ze daaraan doen? Waar ligt volgens haar nog potentieel?

De minister wil vermijden dat het ene wegwerpproduct wordt vervangen door het andere en ze wil inzetten op hergebruik, iets wat zij volmondig steunt. Men moet streven naar een beter design van verpakking, minder verpakking maar ook beter in hergebruik en op het vlak van recyclage. Zij kijkt uit naar de resultaten die de minister beoogt. Kan zij daar al iets meer over zeggen? Vlaanderen kan wel wat wegen

op internationale bedrijven die hun producten bij ons verkopen. Als de minister daar nog extra druk op legt, is er nog heel wat mogelijk volgens haar.

Gweny De Vroe verwijst naar het feit dat de lokale besturen met de handen in het haar zitten wat betreft de organisatie van hun kerstmarkten en dergelijke omdat de sector nog niet volgt met voldoende herbruikbare bekertjes, borden en dergelijke meer, maar bepaalde beleidsbeslissingen in concrete wetteksten afwacht. De nodige overgangperiode moet getolereerd worden, maar men gaat zeker de goede richting uit.

Wat betreft zwerfvuil trekt iedereen aan hetzelfde zeel. De minister wil de strijd opnieuw opvoeren en ze wil dertig gewestelijke ambtenaren aanstellen. Gweny De Vroe vermoedt dat het gaat om dertig extra ambtenaren. Ze wijst erop dat heel wat geld naar sensibiliseringscampagnes en radiospots gaat. Ze zou het goed vinden mocht een deel van dat budget in de toekomst naar handhaving gaan en naar de ondersteuning van intercommunales voor de aankoop van bijvoorbeeld extra camera's, wat volgens haar zeker een effect heeft.

Zij kijkt enorm uit naar de richting die de minister zal uitgaan voor wat betreft het systeem voor statiegeld. Zelf is zij samen met haar fractie enorm voorstander van een innovatief, digitaal systeem, dat duidelijk, correct en eenvoudig is voor de burger en met heel veel toekomst voor de blauwe zak. Daar is ons land immers EU-voorloper in en dat wil ze zo houden.

Ook Gweny De Vroe heeft de communicatie gekregen in verband met het lokaal materialenplan. De doelstellingen op het vlak van restafval zijn heel duidelijk maar er wordt nu serieus gesnoeid in de middelen. Wat zijn de verwachtingen van de minister? Denkt zij dat door de verminderde subsidies aan de gemeenten de nodige investeringen zullen kunnen worden gedaan om de ambitie van het lokaal materialenplan te kunnen behalen? Dat is heel belangrijk in het kader van het klimaatbeleid en het VEKP.

Waarom wordt er niets gedaan aan het nultarief voor import van gevaarlijke afvalstoffen? Volgens de sector zorgt dat nultarief er vandaag nog steeds voor dat gevaarlijk afval geproduceerd in Vlaanderen geen verwerkingscapaciteit vindt in de Vlaamse verbrandingsovens voor gevaarlijk afval. De import van dat afval uit de buurlanden verdringt letterlijk de verwerking van het eigen afval. Wat is de mening van de minister daarover?

Zij komt tot het aanpassingsbesluit voor de lage- en ultralage-emissiezones. Er komt uitstel met een jaar voor de verstrenging en er komt een uniforme regeling voor oldtimers. Men zou een toelating krijgen om die te betreden tegen betaling. Het pad van de verstrenging was al vele jaren bekend en nu is er uitstel. In welke mate is er met de sector van de oldtimers overleg geweest om tot dit voorstel te komen? Is dit gedragen door de sector?

Iedereen kan vaststellen dat er weer meer hout wordt gestookt, wat de luchtkwaliteit niet ten goede komt. Het is een enorme bron van vervuiling. De green deal huishoudelijke houtverwarming is dit jaar geëindigd. Wat is de stand van zaken? Welke regelgevende initiatieven gaat de minister wat dat betreft nemen, volgend op de resultaten van de green deal?

Er werd gesteld dat er werk zou worden gemaakt van een infiltratiebonus. Is de minister daarmee bezig of kijkt zij naar andere instrumenten?

Met betrekking tot de bosteller en de aanplant van meer bos, deelt Gweny De Vroe de bezorgdheid van de collega's dat men achterophinkt bij de doelstelling van 4000 hectare. Achte de minister dat nog haalbaar?

Om de juiste boomsoorten bekend te maken, spreekt de minister over het ontwikkelen van een app. De spreker merkt op dat de website nu al aangeeft welke boomsoorten op welke grond het meest geschikt zijn. Zij vraagt zich af of de app een grote meerwaarde zal brengen, zeker als men ziet welk fiasco de app met betrekking tot de luchtkwaliteit is geworden. Zou het geen goede zaak zijn om de bestaande zaken nog meer bekendheid te geven?

1.9. Antwoorden van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* behandelt eerst de amendementen van Mieke Schauvliege. Planschadevergoedingen moeten worden betaald a rato van de claims die worden ingediend na de definitieve vaststelling van een RUP. Het lokaal bouwshiftfonds wordt aangesproken naarmate er gemeentelijke RUP's worden goedgekeurd die planschade tot gevolg hebben. Er komt in januari 2023 dus niet plots een piek waarbij om een tussenkomst van 100 miljoen euro wordt gevraagd. De Vlaamse Regering besliste om dat bedrag vrij te maken voor 2023 en dat de komende jaren aan te vullen omdat ze niet, zoals België, aangesproken wil worden op een begrotings-tekort.

Er wordt, na de goedkeuring van het Instrumentendecreet, wel degelijk gewerkt aan afdwingbare beleidskaders. De Vlaamse Regering schafte recent onder meer de afwerkingsregel op het platteland af, een suggestie van de taskforce. Dit zijn bindende regels voor lokale besturen die de bouwshift ten goede komen.

Zoals opgenomen in de conceptnota Bouwshift, is er een principiële akkoord om ongewenste transformaties in open ruimte af te bouwen in functie van de vermindering van het bijkomend ruimtebeslag en ontharding. Zonevrije functies en functie-wijzigingen worden aangepakt. Dat vraagt aanpassingen in de regelgeving. Alleszins wordt de ongewenste cumul van regelgeving aangepakt en wordt de vergunning voor zonevrije functiewijzigingen gekoppeld aan voorwaarden die het ruimtebeslag actief terugdringen. In bebouwde context wordt meer ingezet op het verweven van functies en het hergebruik van bestaande gebouwen in woon- en industriegebied voor andere functies. Ook dat vraagt een aanpassing van de regelgeving. Een concreet voorstel daaromtrent wordt in het voorjaar 2023 in politieke bespreking gebracht.

Minister Zuhal Demir wijst op het voorontwerp van verzameldecreet dat een eerste keer is goedgekeurd. Dat voorziet om de afwerkingsregel in open ruimte af te schaffen zodat er geen zonevrije woningen meer bij komen. Wat de woonreservegebieden betreft, heeft de Vlaamse Regering beslist om 12.000 hectare niet meer aan te raken. Het is de eerste keer dat zoiets gebeurt.

De bosuitbreiding bedraagt momenteel 665 hectare en er worden dit plantseizoen nog honderden hectaren bebost op klaarliggende gronden. De Vlaamse overheid haalt daarmee 50 procent van de doelstelling. De minister is ervan overtuigd dat de volledige ambitie wordt gerealiseerd. Dat is anders bij sommige partners, bijvoorbeeld de private landeigenaars. Van de 500 hectare die zij zouden bebossen werd amper 8 procent gerealiseerd. Er is ook een achterstand bij de lokale besturen. De minister roept de aanwezige schepenen en burgemeesters op om in gang te schieten. De natuurverenigingen zijn aan een inhaalbeweging bezig. Zij halen op dit ogenblik 40 procent van hun doelstelling. De minister heeft er, op basis van tussentijdse prognoses, vertrouwen in dat die wordt gehaald. De bosgroepen hebben 20 procent van hun aandeel gerealiseerd en zullen een tandje bijsteken. De nieuwe pachtwetgeving zal alleszins een aantal drempels weghalen.

Het grootste deel van de vergunningen voor ontbossing wordt afgeleverd door de lokale besturen. Voor het eerst werden alle ontbossingen correct gecompenseerd. Als besturen toestemming voor ontbossing geven, gaat het vaak om bouwgrond

die wordt aangesneden. Voor het eerst wordt geen achterstand opgebouwd in de compensatie voor ontbossing. De cijfers tonen ook een gestage afname: in 2017 werd nog 321 hectare ontbost, vandaag is dat 228 hectare. Lokale besturen kunnen nog steeds toestemming geven om te ontbossen, maar het Vlaamse beleid daaromtrent wordt strenger en duurder. Een stijgende compensatiefactor in de begroting betekent dus niet meteen dat er meer ontbossingen gepland zijn.

Zij ziet een nettotoename van bos en wil tegen 2030 10.000 hectare realiseren. Vlaanderen is binnen Europa, op twee landen na, immers de minst beboste regio. Ze wil dit aanpakken, al vindt ze niet in alle provincies een enthousiaste partner. Niettemin wil ze ook redelijk blijven. Als mensen een woning willen bouwen op een eerder verworven bouwperceel, dan wil ze dat niet in de weg staan. Uiteraard speelt in dat geval de compensatieregeling.

Het Departement Omgeving adviseert in dossiers waarover het Vlaamse niveau moet beslissen, zowel in eerste aanleg als in beroep, ook tegen beslissingen van de deputaties. Het aantal adviezen in gemeentelijke dossiers en bij de deputatie is gedaald, maar dat is geen kwestie van te weinig personeel. Het Departement Omgeving heeft bijna duizend mensen in dienst, en dan zijn de VMM en andere overheidsorganen niet meegeteld. Dat kost geld. De minister heeft de secretaris-generaal een plan van aanpak gevraagd om de diensten te optimaliseren. Mensen moeten beter en efficiënter worden ingezet. De minister is het er wel mee eens dat bij Handhaving te veel werd afgebouwd. Daarom zullen daar tien mensen bij komen.

Het tegelwippen is onderdeel van de Blue Deal. De oppositie stelde erg weinig vragen rond water, terwijl de Vlaamse Regering toch ongeziene bedragen investeert. Het grondwater moet maximaal worden aangevuld en het regenwater moet maximaal infiltreren. Voor de zomer werd de nieuwe Hemelwaterverordening een eerste maal goedgekeurd. Het openbaar domein ontspringt niet langer de dans. Ook voor bronbemaling is een regelgevend initiatief genomen. Good practices worden gedeeld met steden en gemeenten.

Het voorontwerp van decreet Omgevingsbesluit is in opmaak en gaat begin 2023 naar de Vlaamse Regering. Ook het voorontwerp Modernisering MER is klaar voor politieke bespreking. In het kader van de uitvoering van de conceptnota Aanpassing Omgevingsvergunning lopen verschillende trajecten. Het gaat immers over een grondige hervorming van de procedure waarbij alles wordt afgestemd: procedure, openbaar onderzoek, loket, uitvoeringsbesluit. Behalve een ontwerp van decreet zullen ook wijzigingen aan verschillende uitvoeringsbesluiten nodig zijn.

Het NAV ontvangt een driejarige projectsubsidie voor concrete, sensibiliserende acties. Het project moet leiden tot goede voorbeelden en een constructieve dialoog tussen architecten en vergunningverlenende overheid.

De BBT spreekt over verhoging van het ruimtelijk rendement door beter gebruik van de ondiepe ondergrond. De oplossing wordt meestal in de hoogte gezocht, met een parking naast het gebouw. Er zijn echter ook ondergronds heel wat mogelijkheden, voor diverse functies. De minister gelooft dat daarin heel wat potentieel schuilt en verwijst naar de publicatie 'Ontwerpen vanuit de doorsnede. De ondergrond als bouwsteen voor de toekomstige stad'.

Ze wijst er ook op dat lokale besturen een ondersteuning van 3,5 procent groeivoet Gemeentefonds ontvangen.

Minister Demir gaat akkoord met de opmerkingen over de binnenluchtkwaliteit. Er is een federale wet in opmaak, die wordt besproken op de interministeriële conferentie Volksgezondheid. De Raad van State stelt uitdrukkelijk dat het om een federale materie gaat, maar het wordt goed opgevolgd.

Er zijn, in uitvoering van de beslissing van dit parlement, extra middelen gegaan naar de Minaverenigingen. De doelgroep werd uitgebreid met zogenaamde ruimteverenigingen, organisaties die bijdragen aan ruimtelijk beleid en de uitvoering van het BRV.

De conceptnota Omgevingsbesluit, die het toepassingsgebied bevat om RUP en vergunning in één beweging te vatten, wordt momenteel uitgewerkt en geconcretiseerd. De nota gaat zo snel mogelijk naar de Vlaamse Regering.

Klimaatadaptie is een speerpunt van een toekomstgericht omgevingsbeleid. Daarom verankert het Vlaams klimaatadaptieplan de Blue Deal structureel en werden ook budgetten voorzien. De overstromingen van 2021 toonden het belang aan van een grensoverschrijdende aanpak en samenwerking bij calamiteiten. Europa kan daar een rol in spelen.

De minister geeft toe dat de aanleg van rioleringen in buitengebied niet eenvoudig is. De CIW kreeg de opdracht om de mogelijkheden van decentrale zuiveringen uit te werken. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een toolbox waarmee lokale besturen de keuze kunnen maken tussen een decentrale of een centrale zuivering. Op vraag van sommige plattelandsgemeenten komt er volgend jaar een gerichte call voor decentrale zuiveringen, individueel en collectief.

Het realiseren van natuur blijft een prioriteit. Het grootste deel van de natuurbudgetten, 80 procent, wordt ingezet op de realisatie van de IHD. Maar de realisatie van de natuurdoelen levert niet automatisch een afname van de zoekzones op, omdat de doelen voor tienduizenden hectares nog niet zijn vastgelegd. De zoekzones schrappen zou de regeling juridisch wankel kunnen maken.

De aanpassing op de afvalheffingen is nodig om de circulaire economie te ondersteunen. Er is monitoring en overleg met de sector. De inkomsten uit het schrappen van de afvalregeling kunnen aangewend worden voor het beleid. Er wordt ook gekeken hoe die inkomsten lokale besturen kunnen ondersteunen. De minister verwijst daarbij naar een brief die iedereen heeft ontvangen. De heffingen hebben impact op het bedrijfsafval. Het huishoudelijk afval blijft hier om te verbranden. Er is niet meteen een link tussen het heffingenverhaal en de subsidies. Bovendien bleef in 2021, bij de verdubbeling van de heffing op verbranding voor bedrijven, de heffing voor huishoudelijk afval ongemoeid. Niettemin komt er een overleg met de lokale besturen.

De administratie kreeg de opdracht om een Segmentendecreet voor te bereiden. De minister gaat ervan uit dat het kabinet eerstdaags een voorstel voor uitvoering mag ontvangen.

Om de doorlooptijd rond rioleringen te versnellen worden twee initiatieven genomen. Bij de heraanleg van wegen, met fietspaden en andere, worden ook de rioleringen gedaan. Er is overleg met minister Peeters om het voortraject korter te maken. Er zit heel wat regelgeving onder haar bevoegdheid. Daarnaast wordt de vergunningsprocedure vereenvoudigd, een opdracht die al drie jaar onderweg is maar die nu tot resultaat moet leiden. Er zou, van bij de aanvang, één soort van besluit moeten komen, voor rioleringen en andere werken samen.

Het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies werd gevraagd om een werkagenda te maken, waarin zowel het evalueren van bestaande als het beoordelen van nieuwe systemen wordt opgenomen. De timing voor de eerste resultaten wordt nog uitgewerkt.

De minister is in overleg met het middenveld over digitalisering in het omgevingsbeleid. Bij de modernisering van de MER is digitalisering een van de speerpunten en

wordt er volop ingezet op digitale dienstverlening. Verschillende trajecten zijn gestart. Daarnaast is er de digitale bundeling van de milieu-informatie in de omgevingsdatabank. Ook de Raad voor Vergunningsbetwistingen moet digitaler kunnen. Minister Demir ziet echter koudwatervrees, terwijl het instrument de dienstverlening alleen maar vooruit kan helpen. Ze wijst erop dat voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen vier extra rechters en administratief personeel werden aangeworven. Aan het begin van de legislatuur bedroeg de doorlooptijd achttien maanden; dat werd intussen herleid tot twaalf maanden, maar de ambitie ligt op negen maanden. Er zitten immers belangrijke energiedossiers aan te komen. De minister wil graag voor sommige zaken sneller gaan, maar botst op Europese regels. Ze hoopt dat – zeker op het vlak van energietransitie en water – Europa de toestemming geeft om, in het kader van het algemeen belang, de procedures sneller te laten verlopen.

Het probleem van de asbestattesten werd overgemaakt aan de OVAM. Daar beschikt men over een lijst van 113 bedrijven die beschikbaar zijn op de korte termijn. De lijst wordt bezorgd aan de makelaars, die blijkbaar eerder met de grote bureaus samenwerken. De markt is echter veel groter. Minister Demir zal de opmerking over opleidingen verder bekijken. Het was haar niet bekend.

Veel van de middelen van Mooimakers, bijvoorbeeld de coachingtrajecten en de trajecten zwerfvuil en sluikestorten, gaan naar lokale besturen. Er worden ook dertig handhavers gratis ter beschikking gesteld.

De nulheffing zorgt voor de economische leefbaarheid van de Vlaamse verwerkingscapaciteit die fungeert in een Europese markt in competitie met buitenlandse verwerkingscapaciteit, waar er ook geen heffing van toepassing is. De draaitrommel-ovencapaciteit is nodig voor het gevaarlijk afval van de eigen industrie.

Er is veel overleg met de sector geweest over oldtimers. Maar een arrest van de Raad van State maakt het erg moeilijk om een uitzonderingsregime toe te staan. Het wordt immers aanzien als discriminatie van andere weggebruikers.

Wellicht door de stijgende energieprijzen is er een toename van de houtstook. De VMM zal hierover sensibiliseren en een aanpak van houtstookhinder kaderen binnen duurzame verwarming en het Vlaamse renovatiebeleid.

Momenteel wordt er gewerkt aan een acute norm voor elektromagnetische straling bij hoogspanningslijnen. Men hanteert daarvoor de normen in de ons omringende landen. Hoewel Europa spreekt van een norm van 200 meter, hanteren zij een norm van 100 meter. En dat zal Vlaanderen ook doen. Dat is eigenlijk een vorm van 'goldplating'. Er loopt op dit ogenblik ook een onderzoek om een meetnetwerk met sensoren uit te rollen voor het monitoren van de elektromagnetische straling bij hoogspanningslijnen in heel Vlaanderen. De resultaten worden verwacht eind 2022.

De infiltratiebonus werd grondig onderzocht door de CIW. Op dit ogenblik biedt geen enkel instrument voldoende garantie of bonus dat het iets bijbrengt in de strijd tegen droogte. Maar de zoektocht gaat verder en de minister staat open voor elk voorstel.

Minister Demir stelt tot slot vast dat ze geen enkele vraag kreeg van het Vlaams Belang. Ze had er veel verwacht omdat ze geacht werd op het begrotingsdebat te zijn en daardoor niet naar de COP-Biodiversiteit kon gaan.

1.10. Tweede tussenkomst van Mieke Schauvliege

In een reactie op de minister stelt *Mieke Schauvliege*, wat de bouwshift betreft, vast dat er nog dagelijks meer dan tien voetbalvelden ruimte in beslag worden genomen

voor menselijke ontwikkeling. Men slaagt er nog steeds niet in om een aanvang te nemen met de doelstelling van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Elk stapje, hoe klein ook, zal door Groen gesteund worden.

Met betrekking tot de ontbossing hoorde Mieke Schauvliege de minister cijfers noemen uit 2017, terwijl de minister er doorgaans op staat alleen cijfermateriaal te gebruiken uit de periode dat ze effectief minister was. Door het cijfer uit 2017 te gebruiken, lijkt er een dalend effect te zijn, maar dat is niet zo. Uit cijfers binnen het mandaat van de minister blijkt dat er in 2019 212 hectare werd ontbost, in 2020 242 hectare, in 2021 234 hectare. Dat is geen dalende, maar een fluctuerende trend. De grootste bezorgdheid is echter dat er op drie jaar tijd 688 hectare werd ontbost, terwijl de compensatie slechts iets meer dan 400 hectare bedroeg. Het klopt dat lokale besturen daarover beslissen, maar het agentschap gaat in 90 procent van de gevallen akkoord, dat blijkt uit de analyse van de ontbossingsadviezen. Welke maatregelen zal de minister nemen om de ontbossing tegen te gaan?

Wat natuur onder effectief natuurbeheer betreft, wordt het aan dit tempo minstens 2034 eer de doelstelling om 20.000 hectare extra te halen, wordt gerealiseerd. Welke maatregelen zal de minister nemen om dit te versnellen?

En dan is er nog het PAS-budget. De budgetten die in oktober 2022 werden opgenomen in de conceptnota stikstof komen niet overeen met de cijfers in de begroting. In de conceptnota is sprake van 339 miljoen euro voor 2023. In de begroting wordt 191 miljoen euro voorzien. Moet daaruit worden besloten dat er op korte termijn geen akkoord komt? Wat is de reden dat slechts ongeveer de helft van het budget werd ingeschreven in 2023?

Uit de vraag over de stroomgebiedbeheerplannen blijkt dat er wel degelijk interesse is voor water, in tegenstelling tot wat de minister stelde. Ook hier gaat het over verschillen in de vermelde bedragen. Er wordt 20 miljoen euro extra per jaar uitgetrokken, maar in de Vlaamse Brede Heroverweging wordt over heel andere budgetten gesproken. Hoe zal dat gat worden dichtgereden? En hoe beoordeelt Europa de stroomgebiedbeheerplannen die, getoetst aan de kaderrichtlijn Water, niet zo ambitieus zijn?

De minister stelde dat de ondersteuning aan lokale besturen verder zal worden onderzocht. Het zou fijn zijn dat eerst te doen, voor er een budget op wordt geplakt.

De Minaraad en de SERV kaarten in hun advies over de afvalverwerkingsheffingen een aantal dingen aan. Ze zien in het nultarief oneerlijke concurrentie en ze begrijpen ook niet waarom buitenlands afval in onze verbrandingsovens voorrang krijgt op het binnenlands gevaarlijk afval. Mieke Schauvliege vraagt om de regeling te herbekijken, te bespreken met de sector en vooral eenvoudiger te maken.

1.11. Tweede tussenkomst van Bruno Tobback

Bruno Tobback vindt het nogal verwarrend dat de minister zegt dat ze strenger wordt over boscompensatie en ook meer compensatie in natura eist, en dat hij tegelijk ziet dat het bedrag wordt verhoogd met een 12 à 13 procent veronderstelde opbrengst, bijna een miljoen euro extra uit de boscompensatie. Een van beide klopt niet. Ofwel zal er meer gecompenseerd en niet minder ontbost worden, en dan zal er meer opbrengst zijn. Ofwel zal dat miljoen niet binnenlopen. Het lijkt het een of het ander. Kan de minister dat verduidelijken?

Dan is er nog het verhaal van de 4000 hectare nieuwe bossen. De minister speelt de bal door naar de partners. De minister heeft het beloofd, zij gaan het niet doen, het is dus de fout van de anderen. De vraag is simpel: hoe zal de minister haar belofte voor het einde van deze legislatuur waarmaken?

De reactie van de minister op de vraag over het Departement Omgeving noemt de spreker bizar en incoherent. Zij beseft blijkbaar niet dat bij een fractie van die duizend mensen – want niet iedereen werkt aan omgevingsvergunningen – zowat alle grote en kleine economische activiteiten in Vlaanderen passeren. Dat gaat van bijvoorbeeld Nederlandse agro-industriëlen met hun megastallen tot kleine Vlaamse ondernemingen. De enkele honderden mensen die bezig zijn met omgevingsvergunningen halen het niet van de duizenden advocaten, ingenieurs, consultants en studiebureaus, en al helemaal niet als ze niet door hun eigen minister worden gesteund. Achteraf blijkt dan dat ze het niet gehaald hebben, dat ze bedrogen zijn, dat ze niet hebben kunnen toezien, dat er vergunningen zijn afgeleverd die niet afgeleverd hadden mogen worden, dat ze besturen die uit de bocht gegaan zijn niet op tijd hebben tegengehouden, dat men met drama's zoals PFOS en andere geconfronteerd wordt. Dat komt omdat er niet genoeg mensen of niet genoeg gekwalificeerde mensen zijn. Zelfs de Brede Vlaamse Heroverweging stelde vast dat er te veel werd gesnoeid en dat daardoor de kerntaken niet meer op een goede manier konden worden uitgevoerd. Als er niet meer middelen komen, staat men binnenkort weer voor andere PFOS-drama's. Als de minister dit doorschuift naar lokale besturen, dan staan daar duizenden andere mensen die het moeten doen. Of erger en nog duurder: dan moeten besturen consultancy en studiebureaus inhuren om het voor hen te doen. De minister schuift de last dus door.

Hoe kan de minister aan de Vlamingen garanderen dat er correct toegezien wordt op dossiers inzake milieuvergunningen, vervuiling, lozingen en dergelijke meer, als haar eigen administratie niet over voldoende middelen beschikt om een grondig en correct advies te geven als dat wordt gevraagd? De provincie Antwerpen vroeg in 2021 advies over 98 dossiers op het vlak van milieu bij grote bedrijven in de haven en kreeg één advies, in Oost-Vlaanderen vroeg men 88 keer advies en kreeg men vijf antwoorden.

Bruno Tobback hoort de minister graag zeggen dat het sneller moet met procedures en vergunningen. Maar dat kan niet als de mensen er niet zijn. Tenzij ze de ogen moeten sluiten, maar dan worden er vergunningen afgeleverd die voor elke rechtbank betwist kunnen worden omdat de overheid haar werk niet heeft gedaan. Hij roept de minister op om bij haar verklaringen, die hij op grote lijnen steunt, ook de middelen te voorzien om ze uit te voeren.

1.12. Tussenkomen van Bart Van Hulle

Bart Van Hulle heeft begrip voor het moeilijk behalen van de 4000 hectare bebossing. Het Pachtdecreet komt te laat om echt effect te hebben. Externe partners en lokale besturen lossen de verwachtingen niet in. Er blijft nog maar één plantseizoen over. Waarom het voorziene budget niet besteden aan de aanplanting van hagen? De uiteindelijke doelstelling is immers CO₂-captatie. Dat zou in samenwerking kunnen met de Vlaamse Waterweg en met steden en gemeenten. Hoe staat de minister tegenover dit voorstel?

Er wordt nog altijd veel ontbost. In Natura 2000-gebieden is er geen compensatie mogelijk. Is het geen optie om te onderzoeken of dat niet juridisch kan worden aangevochten zodat ook daar ontbossingscompensatie mogelijk is?

1.13. Repliek van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* antwoordt aan Bruno Tobback dat duizend mensen op het Departement Omgeving niet te veel is, maar wel voldoende. Ze meent dat men niet verder de kaasschaafmethode moet toepassen want dat men daar wel aan de limiet zit. Zij kan zich moeilijk operationeel moeien maar zij vindt wel dat elke leidend ambtenaar dit moet bekijken. Er moet een kerntakendebat komen. Volgens de linkerkzijde is het: hoe meer ambtenaren, hoe beter. Zij verwijst naar het VEKA,

de administratie die het meest performant werkt. Daar werken 160 mensen. Zij doen energie en klimaat. De afgelopen jaren is er voor geen enkel thema zo veel werk geweest als voor energie. Zij werken zeer goed, maar volgens de minister wil links een bloedrode begroting.

Zij heeft aan de secretaris-generaal van het Departement Omgeving een plan van aanpak rond adviesverlening gevraagd. Misschien moeten sommige zaken niet meer geadviseerd worden. Voor havenbedrijven, chemische bedrijven en landbouwbedrijven moet men wel systematisch een advies geven. Zij hoopt snel het plan van aanpak te krijgen om dan de juiste keuzes te maken. Misschien zal men dan bepaalde brochuretjes niet meer maken. In een kerntakendebat moet goed gekeken worden wat men nog wel gaat doen en wat niet meer. Er is niet te weinig personeel, er zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Wat betreft de bouwshift is het verschil tussen Mieke Schauvliege en de minister dat Mieke Schauvliege een bouwstop wil en de minister een bouwshift. Zij neemt daarvoor stap voor stap de maatregelen. Het decreet Woonreservegebieden, de WORG, de schrapping van de afwerkingsregel en de planologische neutraliteit zullen daarbij helpen.

De minister wijst erop dat er twee jaar tijd is om te compenseren. Het is dus niet correct om nu de rekensom te maken.

Wat de afvalheffing betreft: het buitenland heeft geen heffingen daarop. Dat is dus geen oneerlijke concurrentie en er wordt ook geen voorrang gegeven aan buitenslands afval, aldus minister Demir. Men gaat periodiek in overleg met de sector om deze heffingen verder te hervormen.

Wat betreft de PAS-middelen is een bepaald bedrag voorzien voor de uitkoop van de varkenshouderij. De minister merkt op dat dat moet worden gemeld aan Europa, wat al even geleden is gebeurd. Men heeft antwoorden gestuurd op bijkomende vragen van Europa. Zij hoopt binnenkort groen licht te krijgen om daarmee verder te gaan.

Wat betreft de stroomgebiedbeheerplannen moet de minister navragen of het advies van Europa al binnen is. Men heeft de plannen wel aangepast omdat de minister vond dat de ambitie wat hoger mocht liggen. Daar is recurrent een budget van 20 miljoen euro voor voorzien. Voor water moet men ook alle andere middelen erbij tellen. Binnen de Blue Deal zijn er ook middelen en er is voor twee jaar ook nog eens bijkomend 150 miljoen euro. Men moet dat in zijn globaliteit bekijken.

De bedragen voor de boscompensatie zijn geïndexeerd, aldus de minister. Men heeft de compensatie ook duurder gemaakt en er is een vrijwillige keuze tot 3 hectare: ofwel betalen, ofwel in natura. Daarover moet nog worden gestemd zodat het vanaf volgend jaar effectief invloed kan hebben.

Wat betreft natuur onder effectief natuurbeheer zit men momenteel aan 8748 hectare nieuwe natuur onder natuurbeheer. De administratie geeft aan dat men nog steeds op schema zit om de doelstelling van 20.000 hectare te halen. Bijkomende maatregelen zijn voor de minister dus niet aan de orde.

Wat betreft adviesverlening verwijst de minister opnieuw naar het plan van aanpak dat ze snel hoopt te krijgen. De minister vindt dat de overheid ook naar zichzelf moet kijken en zaken soms efficiënter moet organiseren en keuzes moet maken.

De minister deelt mee dat er reeds initiatieven zijn in verband met het planten van haag- en houtkanten. Er werd recent een houtkantenplan gelanceerd. Zij wil minister Jo Brouns de hand reiken om samen voor bijkomende hagen te zorgen. Er zit ook

een initiatief bij minister Bart Somers vanuit het lokaal energie- en klimaatplan om voor bijkomende hagen te zorgen. Ook het actieplan voor wilde bestuivers bevat initiatieven voor bijkomende hagen en houtkanten.

De middelen voor PAS werden bij de begrotingsaanpassing 2022 voorzien en overgedragen naar 2023. De verwarring slaat volgens de minister waarschijnlijk op het verschil tussen de vastleggingen en de vereffeningen. De vastleggingen worden overgedragen en de vereffeningen worden ingeschat op 191 miljoen euro.

Minister Demir is er zich van bewust dat men op één legislatuur de tanker niet zal keren. Zij zet alles op alles om veranderingen op het terrein te brengen. Maar regelgeving maken kost tijd. Zij hoopt binnenkort de discussie rond stikstof te kunnen afronden, na het openbaar onderzoek, en dat ze met regelgeving naar het parlement kan gaan zodat men aan iedereen rechtszekerheid kan bieden. Het is volgens haar een zeer belangrijk dossier dat men al heel lang meesleept.

Bij PFAS gaat het over zeer zorgwekkende stoffen. Zij zegt aan Bruno Tobbyack dat men is overeengekomen met de BBL en Natuurpunt om het breder te trekken naar zeer zorgwekkende stoffen. Men wil daar een kennishub voor oprichten, waar de OVAM onder zal werken. Men heeft ook een overeenkomst met 3M kunnen maken over de centen. Die 600 miljoen euro heeft men ook nodig.

Er is een actieplan, Karl Vrancken is aan zet, Ventilus is beslist en men zet enorme stappen voorwaarts voor wat betreft wind en zon. Er is een vergunningenbeleid rond windenergie waar de provincies niet meer in tussenkomen. Daar wint men zes tot negen maanden tijd bij. Bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen werden extra brains aangeworven en de termijnen zijn korter geworden.

De minister heeft altijd gezegd dat ze twee regeertermijnen nodig heeft om alles te kunnen doen. Zij wil het werk na 2024 verderzetten maar daar zal de kiezer over oordelen want het werk zal niet af zijn.

2. Energie en Klimaat

2.1. Tussenkost van Bruno Tobbyack

Bruno Tobbyack stelt vast dat bijzonder veel kwetsbare gezinnen in financiële problemen zitten vanwege de gestegen energieprijzen. Dat is volgens hem voor een stuk het gevolg van het feit dat die mensen de voorbije jaren te weinig zijn bijgestaan om bijvoorbeeld te investeren in energiezuinigere technieken of woningrenovatie. Hij meent dat er in veel gevallen te weinig druk is gezet op de eigenaar van huurwoningen om die daadwerkelijk aan te passen met moderne technieken.

De vele investeringspremies die in Vlaanderen bestaan, en die ook in deze begroting opnieuw aanwezig zijn, zijn op zich geen slechte zaak. Maar de praktijk toont aan dat die heel vaak bij mensen terechtkomen die grote renovatieprojecten doen, warmtepompen of PV-installaties installeren of naar een A-label willen gaan, terwijl er ook een grote groep mensen is die niet in aanmerking komt voor dergelijke premies. Op deze manier zal het dus niet werken. De Vlaamse overheid blijft te sterk inzetten op instrumenten die een groot deel van de bevolking onderaan de piramide niet bereiken. Dat is ook al meermaals aangetoond, vindt hij.

Hij wacht nog altijd op initiatieven die er rekening mee houden dat heel wat minder goed geïsoleerde woningen eigendom zijn van mensen die intussen 60 of 70 jaar zijn, en dus niet meer uit eigen beweging tot renovatie zullen overgaan. Maar ondertussen betalen ze wel hoge energiefacturen. Hij kijkt daarvoor naar ESCO-initiatieven of wijkrenovaties, en hij stelt vast dat een aantal gemeentebesturen daar wel al mee bezig zijn. Toch is het in de eerste plaats het Vlaamse Gewest dat

over de mogelijkheden beschikt voor dergelijke initiatieven, maar men laat daar kansen liggen, en men laat op die manier de lagere inkomensgroepen in de steek.

In het kader van de huidige energiecrisis verwijst hij naar de vrijwillige EBO's, waar de voorbije jaren al vaker discussie over is geweest. Hij erkent dat daar een zekere verscherping in is geweest, maar men staat nog altijd niet waar men zou moeten staan. Men zit in een investeringscyclus die naar alle waarschijnlijk tot 2050 loopt, en dan is het een gemiste kans om daar niet veel verder in te gaan, vindt hij. Want hoe meer men op energiebesparing en -efficiëntie inzet, hoe meer men bestand is tegen schokken op korte termijn, en hoe meer men zal investeren in een toekomstgerichte industrie. Hij vindt dat de Vlaamse Regering vandaag te veel blijft investeren in het beschermen van oude industrieën, terwijl men beter kan investeren in de bedrijven van de toekomst. En ook de EBO's blijken eerder de oude industrieën te steunen.

Een thema dat vaak aan bod komt, is de rol van de VREG en het capaciteitstarief. Dat capaciteitstarief noemt hij in de huidige stand van zaken onzinnig. Als men weet dat het net moet worden versterkt, dan moet men dat sowieso eerst doen, als men de doelstellingen wil realiseren. Hij steunt de minister in deze discussie. Anderzijds zal de kost daarvan voor de overgrote meerderheid van de gezinnen beperkt blijven. Men zou veel meer kunnen doen om de energie- en elektriciteitstarieven te doen dalen door drastischer te zijn bij enkele Vlaamse heffingen in de factuur. Die belofte is nog altijd niet waargemaakt, vindt hij. Het zou goed zijn dat de Vlaamse Regering doet wat ze zelf kan, en zelf een tandje bijsteekt. Want zo kan men voor een veel groter bedrag een verschil maken in de factuur van Vlaamse gezinnen. Dat gebeurt op de dag van vandaag niet, aldus Bruno Tobback.

Hij blijft dan ook pleiten voor een grondig project voor het versterken van dat distributienet, zodat elke Vlaming zeker kan zijn dat er in de komende twintig jaar een voldoende solide, robuust distributienet bestaat in Vlaanderen, met voldoende capaciteit. Hij pleit voor een andere manier van financiering, in plaats van dat via ieders factuur te financieren. Men zou daar een maatschappelijke infrastructuurkost van moeten maken. Maar daarvoor ontbreekt in deze begroting elke ambitie, iedere aanzet. Deze crisis was nochtans de kans om dergelijke zaken aan te pakken, en dat mist hij in deze begroting. Daarom zal Vooruit de begroting ook niet goedkeuren, aldus Bruno Tobback.

2.2. Tussenkomen van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy stelt dat zijn visie op klimaat en energie fundamenteel verschilt van die van de regering en dat zijn partij 100 procent wil inzetten op klimaatadaptatie. Hij gaat niet mee in het CO₂-dogma dat de CO₂-uitstoot drastisch moet worden teruggedrongen, of toch niet op de ultrasnelle manier waarop de huidige regering dat wil doen, in navolging van de EU en van de Green Deal. Onafhankelijk worden van CO₂-uitstotende bronnen vindt de spreker prima, maar het probleem is volgens hem dat dat niet geleidelijk gebeurt maar veel te snel moet gaan – tegen 2030 en 2050 – waardoor er allerlei problemen opduiken en het op korte en middellange termijn alleen maar duurder zal worden voor de mensen.

Hij leest dat minister Demir wel meegaat in die internationale klimaatfinanciering maar dat ze zich nu sterk verzet tegen de zoveelste geldpot voor de zogenaamde klimaatschade in ontwikkelingslanden of armere landen. Dat vindt hij wat hypocriet. De internationale klimaatfinanciering omvat namelijk al zo'n pot. Hij begrijpt niet waarom de minister daar wel geld aan wil geven maar zich wel – terecht – verzet tegen een bijkomende vraag van de linkse en groene partijen om nog meer geld te geven aan landen in Afrika en het Midden-Oosten en aan Pakistan, die te maken krijgen met weerfenomenen, natuurrampen en dergelijke. Er gaat 17,5 miljoen euro naar die internationale klimaatfinanciering, geld dat wat hem betreft veel

beter had kunnen worden besteed aan de energiefactuur van de Vlamingen en aan isolatie. Dat er Vlaams geld naar landen als Malawi en Mozambique gaat om daar klimaatrobuuste landbouw te financieren, vindt hij te gek voor woorden, zeker in deze tijden van crisis. Er zijn in Vlaanderen genoeg noden bij gezinnen, alleenstaanden, landbouwers en bedrijven.

Er mag dan wel trots gesteld worden dat de Vlaamse energieheffing wordt afgeschaft, maar voor een Vlaams gezin gaat dat slechts over een besparing van gemiddeld 5,5 euro per jaar, wat Sam Van Rooy een beschamende peulschil vindt. Hij vindt dat op die manier gelachen wordt met de Vlaamse gezinnen en bedrijven, terwijl de energierekeningen hoger zijn dan ooit en duizenden euro's per jaar bedragen. Hij vindt het bijna potsierlijk dat het capaciteitstarief nu gewoon wordt ingevoerd, ondanks het verzet van de minister. Op zich steunt hij dat verzet, maar anderzijds vindt hij dat ook een hypocriet verzet. De VREG voert dat capaciteitstarief niet in om de mensen te pesten. De VREG doet dat omdat, als de Vlaamse Regering de plannen qua klimaat en energie die razendsnelle actie vergen, doorzet, er geen tijd is om de elektriciteitskabels te verzwaren en om te investeren. Dat nieuwe tarief moet dus worden ingevoerd om het gedrag van mensen te sturen om hun gebruik te spreiden. De studie van de UGent toont aan dat dat voor heel veel gezinnen, met name de kleine verbruikers, een stijging zal betekenen van de energiefactuur tot 100 euro per jaar. Dat vindt de spreker te gek voor woorden. De minister probeert zich daar dan tegen te verzetten via de rechtbank, maar Sam Van Rooy vindt dat eigenlijk een krampachtig verzet tegen haar eigen beleid, tegen het beleid van de Vlaamse Regering. Mochten de minister en de Vlaamse Regering niet meehollen in dat fanatieke, veel te snelle en gedwongen elektrificeren, dan zou het capaciteitstarief niet nodig zijn en zou de VREG dat niet invoeren.

Sam Van Rooy herhaalt dat zijn partij niets heeft tegen het onafhankelijk worden van fossiele brandstoffen of tegen elektrificatie, maar hij vindt dat dat geleidelijk en op mensenmaat moet gebeuren. Dat moet niet gebeuren binnen een termijn van twintig of dertig jaar maar over meerdere decennia, zodat er tijd is om te investeren in het stroomnet en zodat gezinnen zich daar geleidelijk aan op kunnen instellen. Dat het nu te snel gaat, zal een hogere energiefactuur tot gevolg hebben, bovenop de stijging door dat capaciteitstarief.

Er wordt gestreefd naar meer hernieuwbare energie om Vlaanderen onafhankelijker te maken van het buitenland. Uiteraard staat de partij van Sam Van Rooy achter dat principe om onafhankelijker te worden van het buitenland. Ze zijn er ook niet tegen dat er ook hernieuwbare energie in die mix moet zitten. De vraag is dan wel hoeveel hernieuwbare energie en in hoeverre dat moet worden gesubsidieerd en gefaciliteerd. Het Vlaams Belang staat daar zeer sceptisch tegenover. De spreker vindt het een slechte zaak dat bedrijven nu verplicht worden om zonnepanelen op hun dak te leggen. Als het echt zo rendabel is om zonnepanelen te leggen, zullen de bedrijven dat zelf wel doen en hoeven ze daar niet toe verplicht te worden. Die verplichting gaat natuurlijk gepaard met een kostprijs voor die bedrijven. Hij kan er niet mee instemmen dat de Vlaamse Regering dat nu zal opleggen aan bedrijven vanaf een bepaalde dakoppervlakte.

Hij vraagt verder wanneer de minister eindelijk werk zal maken van afgebakende planlocaties waarbinnen de inplanting van windturbines nog mogelijk is. Iedereen kent wel het verhaal van de offshorewindenergie, wat niet tot de bevoegdheid van Vlaanderen behoort. Wel is geweten dat er heel veel verzet is tegen onshorewindenergie, hij vindt dat verzet begrijpelijk wegens de milieu-impact, wegens de landschapsvervuiling, wegens de mogelijke gezondheidseffecten. De minister zit terecht in met en zet zwaar in op het Vlaamse landschap en de Vlaamse natuur. Het Vlaams Belang steunt haar inzet voor de natuur, voor de aanplanting van bomen, bossen enzovoort – maar die windmolens staan daar eigenlijk haaks op. Daarom stelt de spreker de dringende vraag om eindelijk duidelijkheid te scheppen over de

inplanting daarvan. Wat het Vlaams Belang betreft, kan dat alleen nog in industrie- en havengebieden en niet meer in woon-, natuur- of recreatiegebieden.

In de loop van 2023 zal het Vlaams Energie- en Klimaatplan worden geactualiseerd. Kan de minister al iets meer zeggen over de budgettaire impact daarvan?

2.3. Tussenkost van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne stelt dat energie besparen de beste manier is om tegemoet te komen aan de klimaatdoelstellingen en om de energiefactuur te laten dalen. Voor de renovaties zijn veel mensen nodig. De minister kondigt een bijdrage aan voor een actieplan over extra capaciteit in de bouwsector. Wat zijn de modaliteiten daarvan? Op welke manier wordt er samengewerkt met andere relevante Vlaamse departementen, zoals Onderwijs en Werk, die mee voor een instroom in de sector kunnen zorgen?

De premie voor doe-het-zelvers omzeilt het gebrek aan capaciteit in de bouwsector. Zet de minister hier verder op in? Hoe evalueert ze die premie tot nu? Isoleren mensen effectief hun dak op deze manier?

Naast deze positieve prikkels stelt Robrecht Bothuyne ook vast dat er een aantal verplichtingen zijn zoals die tot renovatie na de verwerving van een woning of niet-residentieel gebouw. Hoe zal de minister dit opvolgen als mensen vijf jaar de tijd krijgen? Zullen ze de renovatie niet uitstellen tot het laatste moment? Voorziet de minister voor hen ook proactief contact, begeleiding en tussentijdse rapportages?

Robrecht Bothuyne vindt Mijn VerbouwPremie een heel goede zaak, waarin de energie- en woonpremies zijn geïntegreerd. Kan men nog verder gaan? De spreker stelt voor om ook de zonnepanelenpremie, zowel qua software als qua methodiek, te integreren. Volgens hem is het ook zinvol om de premies voor hemelwater, groendaken en ontharding in de Mijn VerbouwPremie in te kantelen. Die dienen allemaal dezelfde klimaat- en energiedoelstellingen en dit zou de eenvoud en toegankelijkheid ten goede komen.

Voor de noodkoopleningen, die naar 50.000 euro werden geoptimaliseerd, werd in 30 miljoen euro extra voorzien. Dit is geen evidente doelgroep, aldus Robrecht Bothuyne. Ze heeft begeleiding nodig. Daarnaast is het nodig om op tijd te evalueren hoe dit loopt en bij te sturen. Hoe ziet de minister de evaluatie en opvolging van dit instrument, en de samenwerking met de OCMW's in dit kader?

De BBT stelt dat in oktober een advies werd verwacht om in de groenestroomcertificaten voor PV-installaties die al eerder werden geïnstalleerd te knippen. Wat is op dat vlak de stand van zaken?

In een eerder gepubliceerde visienota van de minister was sprake van een voordeliger distributienettarief voor warmtepompen. Zijn er in dialoog met de VREG nog opties om een voordeliger tarief te creëren, en hoe zou dat eruitzien?

Robrecht Bothuyne stelt dat iedereen bedenkingen heeft bij het capaciteitstarief, zowel qua timing als vormgeving. Zowel de VREG als de netbeheerders en leveranciers gaan echter volop door met de introductie ervan. De minister is daarom in de zomer van 2022 naar de rechtbank getrokken: een zinvol initiatief, mocht het voor 1 januari 2023 tot een uitspraak leiden, maar dat is niet het geval. Chaos en onzekerheid dreigen nu voor leveranciers, netbeheerders en klanten. Daarom is het zinvol om opnieuw met de VREG te praten en zo snel mogelijk een doorstart naar een nieuwe tariefstructuur te maken die de opmerkingen van de verschillende fracties meeneemt. Robrecht Bothuyne roept op tot dialoog met de VREG en een snelle doorstart van een nieuwe tariefstructuur op basis van een gemeenschappelijke

impactanalyse. Hij vraagt een werkbaar en beter tariefsysteem dat door de sector en het beleid wordt gedragen. Oplossingen moeten de eerste prioriteit worden. Wat is de mening van de minister daarover?

De ambities voor hernieuwbare energie zijn al bijgesteld. De verplichting die wordt ingevoerd voor grootschalige PV-installaties is grotendeels onnodig omdat men die investeringen al doet, maar het is wel een stok achter de deur om nog meer mensen te overtuigen. Wat is de mening van de minister om die ambities naar boven bij te stellen?

Volgens de BBT verwacht de minister eind 2022 een tussentijds rapport over de impact van flexibiliteitsdiensten op de ontwikkeling van het elektriciteitsnet. Robrecht Bothuyne wil weten wat de minister daarvan verwacht en op welke manier daarrond gewerkt kan worden. Als het over flexibiliteit gaat, gelooft hij sterk in bidirectioneel laden, maar daar moeten de autosector en netbeheerder op inzetten. De Vlaamse overheid, maar ook het Europese niveau, speelt een rol om de bestaande drempels daarvoor weg te nemen. Wil de minister daar actief aan werken?

Hij vraagt naar de premies voor thuisbatterijen en zonnepanelen die worden stopgezet, iets waar hij het niet oneens mee is. In 2023 wordt nog een budget van 20,3 miljoen euro voorzien en er wordt geschat dat er ongeveer 24.000 premies zullen worden toegekend. Hij stelt echter vast dat de thuisbatterij populair blijft. Wat zal de minister doen als er meer dan 24.000 aanvragen zijn tegen april 2023? Wordt er dan het 'first come first served'-principe gehanteerd of zijn er andere oplossingen om de rechtszekerheid te garanderen voor wie deze investering doet?

Tot slot wil hij weten hoe het met de rechtszekerheid staat voor de mensen die in 2022 hebben geïnvesteerd in zonnepanelen. Hun werd een premie beloofd van maximaal 1500 euro. Door de vertraging van de levering, plaatsing en keuring van de panelen en de verwerking van de gegevens bij de netbeheerder dreigen tienduizenden gezinnen honderden euro's mis te lopen. Daarover zijn reeds voorstellen geformuleerd. Robrecht Bothuyne pleit ervoor om op dat vlak zekerheid te bieden.

2.4. Tussenkoms van Staf Aerts

Staf Aerts stelt dat het een zeer pittig jaar is geweest, voor iedereen die in het parlement met het thema energie bezig is, maar natuurlijk ook voor alle gezinnen en bedrijven die met een hoge energiefactuur werden geconfronteerd. Er is wat kalmte gekomen, maar de prijzen zijn nog een stuk hoger dan twee jaar geleden. Dat zou kunnen resulteren in twee soorten acties. De eerste is ingrijpen op de energiefactuur zelf, waarschijnlijk niet de meest ingrijpende actie. De minister heeft het afgelopen jaar vooral ingezet op het mogelijk uit de factuur halen van de groenestroomcertificaten en op de strijd tegen het capaciteitstarief, die nu deels op losse schroeven komt te staan omdat de VREG dat toch nog op 1 januari zal invoeren. Dat zijn twee zaken die de minister niet in handen heeft, maar waarover ze de jongste maanden wel uitvoerig heeft gecommuniceerd. Ze communiceerde echter niet of nauwelijks over wat ze heel makkelijk en snel zou kunnen doen, namelijk het Vlaamse aandeel in de energiefactuur verlagen. Waarschijnlijk is dat omdat de last dan bij haar komt te liggen. De spreker vindt het jammer dat ervoor werd gekozen om de aandacht af te leiden naar dingen waarop ze veel minder impact heeft.

De stijging van de energiefactuur komt echter voor het grootste deel door de kosten van elektriciteit en gas. De beste bescherming daartegen is een goed geïsoleerde woning. Er zijn grote verschillen qua bescherming. Enkele Vlamingen zijn, omdat ze nog een vast en laag tarief hebben, toch nog beschermd tegen de hoge prijzen. Ook mensen met een goed geïsoleerd huis zijn veel beter beschermd dan mensen wier huis slecht geïsoleerd is. Het is net het overgrote deel van de mensen die het

financieel al moeilijk hebben, dat in een minder goed geïsoleerd huis woont. Er is dus een gigantische renovatiegolf nodig om mensen meer weerbaar tegen hoge energieprijzen en minder afhankelijk van fossiele brandstoffen te maken. De doelstelling was jaarlijks honderdduizend woningen renoveren tot niveau A, maar in de praktijk haalt men maar dertigduizend woningen per jaar, waarvan slechts minder dan drieduizend het best mogelijke A-label halen. Er zijn maatregelen genomen, maar de Groenfractie, net als de sociale partners, vindt dat er nog meer moet worden ingezet op energierenovatie. Ook komen de premies vaak niet terecht bij hen die dat echt nodig hebben. Wie factuurangst heeft, heeft zelfs niet de mentale ruimte om aan renovatie te gaan doen. Meer inzetten op renovatie betekent ook meer begeleiding. Er is nu in wat meer begeleiding voorzien, maar de wachtlijsten tonen aan dat dat niet voldoende is. Juiste begeleiding bij het aanvragen van premies is al moeilijk, laat staan voor het renoveren.

Minister Demir en minister Somers voorzien in wat middelen en een opvolgingstool voor grootschalige wijkrenovaties. Grote steden als Leuven en Antwerpen, die daar al goed mee aan de slag zijn, blijven echter een kader met handvatten ter zake vragen, ondanks het feit dat ze al veel expertise hebben. De Vlaamse overheid moet de regisseursrol in handen nemen, vinden ze. De spreker wil weten wie van de beide ministers dat zal doen. Ook zijn drie instellingen betrokken: het VEKA, het VEB en ABB. Zal de minister gesprekken aanknopen om dat in handen te nemen?

Ook moet er nog meer worden ingezet op noodkoopwoningen, vindt Staf Aerts. Dat zijn 120.000 woningen verspreid over heel Vlaanderen, wat betekent dat kleinere gemeentes slechts een beperkt aantal noodkoopwoningen hebben, en aangezien er sprake is van een zeer zwaar traject voor die enkele woningen, vindt men het sop de kool niet waard. Kan daar iets aan worden gedaan, misschien op regionaal niveau, zodat niet elke gemeente dat intensieve traject apart moet doorlopen?

De Groenfractie vindt het goed dat er met Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwLening meer afstemming is en dat het makkelijker wordt om zo iets aan te vragen. Wanneer wordt dat geëvalueerd? Het lijkt de spreker belangrijk om daar niet te lang mee te wachten, zodat men kan bijsturen waar nodig.

Er moet nog steeds meer dan 80 miljoen euro worden gependend aan compensaties voor de energie-intensieve industrie. De spreker vindt dat pijnlijk en jammer, want dat wordt dan niet geïnvesteerd in energie-efficiëntie.

Dan zijn er de statistieken voor hernieuwbare energie, waarvoor ongeveer 20 miljoen euro aan vastleggingskredieten en iets meer dan 20 miljoen euro aan vereffeningskredieten worden uitgetrokken. Dat klinkt mooi, maar eigenlijk gaat dat om het afkopen van het niet halen van de doelstellingen inzake hernieuwbare energie, aldus Staf Aerts. Wanneer zal Vlaanderen die doelstellingen wél halen, zodat men dat niet langer moet afkopen?

Het is al langer bekend dat de minister op de rem staat met betrekking tot het volgen van de Europese ambities qua CO₂-reductie. De afgelopen weken werd dat gebrek aan klimaatambitie van deze Vlaamse Regering zeer pijnlijk geïllustreerd, aldus de spreker. Dan is er het Energiehandvestverdrag, dat het beschermen van de fossiele industrie als doel heeft en een hinderpaal is voor het behalen van de doelstellingen van het akkoord van Parijs. De minister verzet zich tegen een uitstap van België uit dat verdrag, terwijl niet alleen onder andere Frankrijk, Nederland en Duitsland, maar ook de VN-klimaatwetenschappers oproepen om dat wel te doen.

Ongeveer iedereen is het erover eens dat de COP27 niet het verhoopte resultaat heeft gehad. Wel zijn er stapjes in de goede richting gezet wat één aspect betreft, namelijk het 'loss and damage'-fonds. De minister had op voorhand aangekondigd het daar niet mee eens te zijn. De spreker hoopt dat ze niet zal blijven dwarsliggen

wat dat ene resultaat van die conferentie betreft en stappen zal zetten om daaraan mee te doen.

2.5. Tussenkost van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy merkt op dat men het soms moeilijk heeft om te zeggen dat bepaalde zaken ook goed lopen. Men kan bepaalde doelstellingen al dan niet behalen, maar vaak leidt dat tot dezelfde discussie. Zo kan men een irrealistische doelstelling vooropstellen om dan nadien te moeten concluderen dat men ze niet heeft gehaald. Hij stelt nochtans vast dat Vlaanderen als regio op de derde plaats staat als het gaat over geïnstalleerd vermogen aan zonnepanelen per duizend inwoners. Voor wind staat Vlaanderen op de vierde plaats in Europa. Voor de energietransitie bij woningen bekleedt Vlaanderen dan weer de tweede plaats, en voor nieuwbouw scoort deze regio beter dan de norm. Het is goed dat men kijkt naar wat er nog beter kan, maar men moet niet altijd uitgaan van een negatief verhaal, vindt hij.

Hij stelt vast dat nog steeds heel wat mensen een vast tarief hebben dat nog behapbaar is, en dat er ook veel mensen zijn die nog altijd geen nieuwe voorschotfactuur hebben ontvangen waarop de prijzen minstens verdrievoudigd zijn. Het ergste moet dus nog komen, dat zal pas voor de winter van 2023-2024 zijn.

Er wordt soms opgeworpen dat het Vlaamse aandeel in de factuur verminderd zal moeten worden, en dat men zo de situatie kan oplossen. Maar de spreker ziet maar één manier om de factuur echt te verlichten, en dat is door minder te consumeren. En als men minder consumeert, dan moet men kijken of de mensen daarvoor al dan niet ondersteuning nodig hebben. De nieuwe energieprijzen – Mijn VerbouwLening en Mijn VerbouwPremie – hebben daarin heel duidelijke keuzes gemaakt. Het is inkomensgerelateerd, wat betekent dat er voor ruim de helft van de gezinnen in functie van hun inkomen een bepaald bedrag ondersteund wordt. Daarnaast zijn er dan de vaste premies in functie van de technologie die men toepast.

Een veelgehoorde kritiek is dat men eerst zelf de premie moet voorschieten bij een bepaalde renovatie, maar dat probleem werd opgelost via de energiehuizen. Zij moeten ervoor zorgen dat hetgeen men ontleent, het nettobedrag is na aftrek van de premie. Door de grote toevloed van vragen vindt hij dat men nu ten eerste ervoor moet zorgen dat de energiehuizen voldoende bemand zijn. Het lijkt hem dan ook een verstandige beslissing van de regering om eindelijk externe consultants toe te laten om de energiehuizen te assisteren, tegen een bepaalde prijs per dag. Want mensen moeten begeleid worden, zodat ze weten wat ze moeten gaan doen. Maar hij is het er niet mee eens dat er te weinig gebeurt, want op twee maanden tijd zijn er al meer dan drieduizend aanvragen ingediend.

Voor *Andries Gryffroy* is inzetten op energiebesparing dus een belangrijk actiepunt, en het is mooi meegenomen dat dat goed is voor het klimaat. Hij denkt niet dat mensen opeens meer bezig zijn met het klimaat door de hoge energieprijzen. Hij gelooft wel dat mensen nu bewuster met geld omgaan door de hoge energieprijzen. En daarom bekijken ze hoe ze minder energie kunnen verbruiken, door te investeren of hun gedrag te wijzigen. En dat komt dan weer het klimaat ten goede.

Hij geeft ten slotte nog mee dat hij het niet eens is met de opmerkingen van *Robrecht Bothuyne* van cd&v over de regulator. Er wordt al lang aan de regulator gevraagd om de 'time of use' te bekijken, waarbij op bepaalde tijdsblokken per dag of per week de capaciteit die of het vermogen dat men afneemt van het net, goedkoper is dan op andere tijdsblokken. Vlaanderen vraagt naar een eenvoudig, statisch systeem, zoals dat ook in andere landen gebruikt wordt. Daarbij kan men zich de vraag stellen of het een probleem is dat er meer vermogen wordt afgenomen tijdens het weekend, wat op dat ogenblik ligt het verbruik bij de handel en industrie lager. Hij vermoedt dat die vraag al drie jaar lang wordt gesteld, maar telkens zegt de regulator

dat dat lastig en moeilijk is. Er wordt gezegd dat Fluvius nog werk heeft, en dat de informatica het niet aankan. Er wordt dan beweerd dat men het tegen de volgende tariefstructuur, 2025, eventueel zou kunnen invoeren.

Het feit dat men geen 'time of use'-systeem invoert, en dat het parlement daar niets over te zeggen heeft ten overstaan van de regulator, vindt Andries Gryffroy vreselijk. Terzelfder tijd moet men vaststellen dat men straks met twee capaciteitstarieven zit: voor een analoge of een digitale meter. Dan vindt hij het niet meer dan terecht dat de regering beslist heeft om met drie meerderheidspartijen naar de rechtbank te stappen. En het is niet opschortend, er is dus geen gevaar voor chaos. Het gaat echt over hoe goed men dat systeem uitwerkt. Daarom is hij het niet eens met het voorstel van Robrecht Bothuynne. Deze kwestie moet tijdens een hoorzitting met de regulator uitgediscussieerd worden, vindt de spreker.

Op 22 november 2022 gaf de regulator aan dat hij zou beginnen te communiceren, maar daar wordt al meer dan een jaar om gevraagd, aldus Andries Gryffroy. Men mag niet naïef zijn en denken dat men nu plots wel met de regulator zou kunnen onderhandelen. Hij wil dat niet; hij wil vooral zijn eigen zin doen, zo besluit hij.

Hij heeft tot slot nog een vraag over de COP27, waar een klimaatfonds werd aangekondigd. Hij wil van de minister weten wat de afspraak was binnen de verschillende regeringen in België en binnen Europa omtrent dit klimaatfonds, en hoe ver de beslissing af staat van wat er uiteindelijk afgesproken werd.

2.6. Tussenkost van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe vervangt de door ziekte afwezige Willem-Frederik Schiltz en belicht enkele zaken in zijn naam. In eerste instantie komt ze terug op het renovatiepact voor de grondige renovatie van woningen. Vanaf 2023 start de verplichte renovatie van residentiële gebouwen. De Open Vld-fractie hoopt dat de renovatiegraad hierdoor snel zal stijgen. Zij heeft al meerdere malen gezegd dat dit ambitieus moet zijn. *Gwenny De Vroe* vindt dat die maatregel goed bekend moet zijn bij alle betrokkenen, zoals daar zijn: architecten, notarissen, de immosector, banken enzovoort. Dat is volgens haar nog niet het geval. Deelt de minister dit gevoel of plant zij nog een campagne om hen aan te moedigen verder te gaan dan wat er momenteel gaande is? Op welke renovatiegraad mikt de minister?

Sinds oktober zijn Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwLening van start gegaan, wat uiteraard een goede zaak is. De spreker vraagt zich wel af of er recent extra middelen bij zijn gekomen voor doelgroep 3 en of er meer geld is voor noodkopers en doe-het-zelvers. Belangrijk is ook de ontzorging, en daar wringt toch wel het schoentje, als men de man in de straat hoort. Veel mensen weten niet hoe ze hun renovatie moeten aanpakken. De energiehuizen vervullen in dat kader een belangrijke rol, maar er moet, ook op communicatief vlak, een tandje bij worden gestoken, aldus *Gwenny De Vroe*.

Net zoals in de BBT van vorig jaar wijst de minister terecht op de noodzaak aan bijkomende capaciteit in de bouwsector. Dat is niet nieuw en kwam ook veelvuldig aan bod in de opvolging van het renovatiepact. Begin 2019 bracht de stuurgroep voorstellen aan die vooral focusten op de instroom en de opleiding. Volgend jaar komt er een nieuw plan van het VEKA, maar men zal toch vooral moeten inzetten op een combinatie van kwaliteit en kwantiteit. *Gwenny De Vroe* wil van minister Demir weten wat zij van dat plan concreet verwacht. Ze stelt voor om zich alvast tijd en moeite te besparen door de documenten uit het recente verleden te bekijken.

Ook de niet-woongebouwen zijn natuurlijk heel belangrijk. Daarvoor is renovatie sinds dit jaar verplicht. Heeft de minister al een zekere versnelling of op zijn minst een tendens kunnen vaststellen in het eerste jaar? Vanaf 2023 is het ook voor niet-

woongebouwen verplicht om een EPC-label te hebben voor verkoop of verhuur. Wordt er effectief iets gedaan met de informatie die op dat label staat? Dat label heeft immers tot doel naar een betere energie-efficiëntie te gaan. Merkt de minister op dat vlak een positieve evolutie op?

Wat de shift naar duurzame gebouwverwarming voor nieuwbouw betreft, sprak men vorig jaar van minstens een verplicht hybride systeem vanaf 2023 en fossielvrij vanaf 2026. Een jaar later wil men fossielvrij al opleggen vanaf 2025, en vanaf volgend jaar een verplicht lagetemperatuursysteem, zodat er geen 'lock-ins' gecreëerd worden, weg van duurzame verwarming. Het gaat in de goede richting, maar in Denemarken bijvoorbeeld is men op dat vlak al sinds 2013 fossielvrij. Vlaanderen loopt dus een beetje achter de feiten aan. Het is goed dat de inhaalbeweging gaande is, maar men moet heel ambitieus blijven.

Er komen, zoals reeds vermeld, extra middelen voor warmtepompen. Maar de steun voor lucht-luchtwarmtepompen blijft opvallend lager dan voor lucht-waterwarmtepompen en voor geothermie. De efficiëntie van lucht-luchtwarmtepompen is nochtans al lang niet meer zo laag. In bepaalde toepassingen zijn ze dan ook zeker nuttig. Acht de minister het wenselijk om daar in de toekomst iets aan te veranderen?

Elke warmtepomp wordt geproduceerd met de functie 'tot actieve koeling'. Enkel voor de Belgische markt moet dat worden uitgeschakeld, wat extra handelingen vraagt en mogelijk extra kosten met zich meebrengt. Sinds juli 2022 kan het wel, op voorwaarde dat er PV's liggen en het de hoofdverwarming betreft. Vooral de voorwaarde van zonnepanelen vindt Gwenny De Vroe vreemd, aangezien het niet altijd zeker is dat de woning waar er een lucht-luchtwarmtepomp is, een geschikt dak heeft. Bovendien is het soms logischer om eerst in te zetten op energie-efficiëntie en in een latere fase naar hernieuwbare energie over te gaan. De sector laat ook weten dat bijkomende koeling nauwelijks tot meerverbruik zou leiden. Is de minister van plan om dit in de toekomst te versoepelen?

In juli 2022 is er een bijkomende aanscherping van de jaarlijkse primaire energiebesparingsdoelstellingen voor gebouwen van de Vlaamse overheid goedgekeurd, zodat tegen 2030 35 procent primaire energie wordt bespaard tegenover referentiejaar 2015. Wat is daar de stand van zaken? Hoe realistisch vindt de minister dat? Op korte termijn zal tussen augustus 2022 en maart 2023 15 procent bespaard worden binnen de gebouwen. Hoe wordt dit gemonitord? En waarom werden huishoudens en bedrijven niet actief opgeroepen om te proberen hetzelfde te doen, in lijn met de Europese oproep?

Aangaande het zonneplan wordt het beleid door de realiteit ingehaald. Komt de verhoogde ambitie niet gewoon overeen met wat er momenteel effectief gebeurt op de markt? Vlaanderen zal er in het licht van de bijgestelde doelstelling van de Europese Unie wellicht toe gedwongen worden om daar nog meer ambitie voor aan de dag te leggen. Gwenny De Vroe vindt het positief dat met de huidige hoge energieprijzen en die nog steeds rendabele case, het traject van de afbouw van de PV-premie aanhoudt. Toch verwacht ze dat er nog een tandje bij wordt gestoken qua ambitie.

Wat het warmteplan 2025 betreft, merkt Gwenny De Vroe hetzelfde op als over de fotovoltaïsche panelen. Daar zag men in 2021 een enorme versnelling, voornamelijk bij de warmtepompen. Ook in 2022 lijkt die trend zich door te zetten en gaat het zelfs nog harder. Het is dus misschien mogelijk om de doelstelling ook op dat vlak aan te passen. Hoe kijkt de minister daarnaar? Gaat ze dat aanscherpen?

Tot slot maakt Gwenny De Vroe nog een opmerking met betrekking tot de groepsaankopen. Ze ondersteunt de beslissing om de subsidie van thuisbatterijen stop te

zetten, maar betreft tegelijkertijd het welles-nietesbeleid. Eerst reikte men hoge premies uit, nu volgt een heel snelle uitfasering. Er zijn ondertussen groepsaankopen georganiseerd, zo weet ze, waarvan de plaatsing gespreid gebeurt. De plaatsing zal dus mogelijk nog plaatsvinden na april 2023. Wat zal daarmee gebeuren? Werd daarmee rekening gehouden? Het gaat om groepsaankopen, dus mogelijk ook over veel gedupeerden.

2.7. Antwoorden van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* begint met de vragen inzake woningisolatie. Het is inderdaad betreurenswaardig dat vorige Vlaamse regeringen nooit werk gemaakt hebben van een toegankelijk eengemaakt premiestelsel, om zo mogelijke drempels weg te nemen om aanvragen te doen. Dat is des te jammer omdat de bevoegdheden Energie en Wonen in het verleden soms bij één minister zaten, wat een dergelijke vereenvoudiging gemakkelijker maakt dan wanneer die bevoegdheden, zoals in deze legislatuur, over twee ministers verdeeld zijn.

Desalniettemin zijn minister Zuhal Demir en minister Matthias Diependaele in 2020, nog voor de energiecrisis, gestart met de uitwerking van de vereenvoudiging, met als resultaat het eengemaakte loket en de Mijn VerbouwPremie, die beide in oktober 2022 gelanceerd zijn. Sindsdien zijn al ruim 27.700 premieaanvragen ingediend. De administratie verwacht voor 2022 in totaal 46.000 aanvragen, voor 2023 115.000. Dat is een gigantische versnelling. Daarnaast worden voor Mijn VerbouwLening maandelijks zo'n 2500 aanvragen ingediend via de energiehuizen. Blijft dat tempo gehandhaafd, dan wordt dat in 2023 een veelvoud daarvan.

De minister benadrukt dat het beleid op dit vlak permanent geëvalueerd wordt en dat bijstellingen evident zijn als zou blijken dat de beoogde doelstellingen niet gehaald worden. Op het moment van spreken lijkt er echter geen echte nood aan bijsturing, want de Vlamingen vinden hun weg naar de Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwLening.

Wat de energiecrisis betreft, neemt de Vlaamse Regering enkele zeer gerichte maatregelen om de gevolgen ervan draaglijker te maken. Dat is ook wat de Europese Commissie voorschrijft: gerichte maatregelen nemen. Er zijn de aanpassingen van de bedragen voor het noodd krediet, de verhoging van de periode van afsluiten, de versterking voor de minimale aardgaslevering, de verruiming van de doelgroep die in aanmerking komt voor een huishoudelijke energiescan, de begeleiding van gezinnen met betalingsproblemen bij het onderhoud en de verduurzaming van hun verwarming, de bijkomende financiering voor de energiehuizen, de begeleiding van gezinnen uit doelgroetype 3 bij het plaatsen van PV-installaties, de bijkomende informatiecampagnes en de invoering van een tijdelijke dak- en zoldervloerisolatiepremie voor doe-het-zelvers.

Staf Aerts had indirect opgemerkt dat de minister een bedrag van 1,3 miljard euro uit de energiefactuur zou moeten halen, elk jaar. Dat beschouwt de minister niet als een gerichte maatregel, vooral ook omdat dat bedrag dan elders gezocht moet worden. Bij haar aantreden had de minister zich voorgenomen het Vlaamse aandeel in de energiefactuur niet te laten stijgen. Dat is de reden waarom er voor 2023 148 miljoen euro uit de factuur is gehaald, waarom de quotumverplichting wordt verlaagd van 21,5 naar 18 procent en waarom de Vlaamse energieheffing structureel wordt verlaagd. Daarnaast zoekt de minister continu naar methodes om de energiefactuur verder te doen dalen, waarvan het decreet betreffende de groenestroomcertificaten het bewijs is. Belangrijk daarbij is wel dat mogelijke oplossingen de begroting niet te veel zullen belasten.

Wat het capaciteitstarief betreft, heeft de minister meermaals samengezeten met de VREG, met de vraag om het systeem te verfijnen en eventueel, gezien de energiecrisis

en de nog beperkte uitrol van de digitale meter, uit te stellen, maar de VREG lijkt geen oren te hebben naar die argumenten. Aangezien de VREG onafhankelijk is en de minister dus niet in de plaats van de VREG kan treden, is de enige optie een procedure bij het hof van beroep, tenzij de VREG alsnog zou beslissen het capaciteits-tarief uit te stellen en te herbekijken. In elk geval verwacht de minister vanaf januari 2023 veel klachten, en dan is de vraag wie die klachten zal moeten beantwoorden. Het stoot de minister in dat opzicht ook tegen de borst dat de VREG pas enkele weken voor de invoering ervan begint aan een informatie- en sensibiliseringscampagne over het capaciteitstarief. Zoiets had maanden op voorhand moeten gebeuren.

Een aantal parlementsleden hadden vragen over het ambitieniveau van de energie-beleidsvereenkomsten. De minister vindt de EBO's wel degelijk ambitieus: te midden van de energiecrisis worden de doelstellingen opgetrokken, wordt de doelgroep verbreed naar alle energie-intensieve ondernemingen en wordt de definitie van rendabele maatregelen verstrengd. Meer bedrijven zullen dus meer en sneller moeten investeren in energiebesparing. De lat ligt volgens de minister, zeker gezien de context, hoog genoeg. Bovendien is aan de EBO's nog een klimaatcomponent toe-gevoegd, omdat de transitie van de Vlaamse industrie naar klimaatvriendelijke productiesystemen natuurlijk verder gaat dan energie-efficiëntie alleen.

Sam Van Rooy had een vraag betreffende de internationale klimaatfinanciering. Vlaanderen is in het verleden engagementen aangegaan en de Vlaamse Regering zal die ook nakomen, maar probeert bij projecten wel zoveel mogelijk Vlaamse ondernemingen te betrekken die ter zake knowhow hebben. In de toekomst blijft Vlaanderen zich volgens de minister engageren in het kader van 'burden sharing' en zullen de toegekende bedragen ook licht stijgen.

Wat het bijkomende schadefonds betreft, was het standpunt dat binnen DGE was afgesproken, dat er geen bijkomende fondsen moesten komen. Ook andere Europese landen waren die mening toegedaan bij het begin van COP27. Dat is geen kwestie van een gebrek aan solidariteit, want internationale klimaatfinanciering is nodig, maar vooral een kwestie van realiteitszin: het geld voor zo'n fonds is er gewoonweg niet. Die realiteitszin ontbreekt volgens de minister bij bepaalde partijen.

Een actieplan voor capaciteit in de bouwsector lijkt de minister een goed idee. Het VEKA heeft de bouwsector bevraagd en heeft ook al een document voorbereid ter zake.

Rond de engagementen en doelstellingen inzake hernieuwbare energie, ook die in het kader van het VEKP, zit de Vlaamse Regering in maart 2023 samen om alles goed te bekijken. De minister wil daar echter nog niet op vooruitlopen.

In 2022 waren er drie calls groene stroom. De derde call loopt nog, maar binnen de twee afgeronde calls zijn 546 projecten geselecteerd, voor een steunbudget van bijna 14 miljoen euro. Dat lijkt de minister geen overdreven hoog bedrag, zeker gezien de resultaten: 161 megawattpiek extra PV-vermogen en een verwachte op-bbrengst over de gehele levensduur van 2851 gigawattuur.

Voor de call groene warmte waren er twee indieningsperiodes, maar de definitieve beoordeling is nog niet afgerond. In 2022 waren er wel al meer aanvragen ingediend dan de jaren daarvoor: 91 steunaanvragen in 2022 tegenover 47 en 69 in respectieve-lijk 2021 en 2020. Voor de aanvragen werd in 2022 43 miljoen euro opengesteld, waarvan 33 miljoen euro uit het Europese relancebudget. In 2023 wordt 20 miljoen euro voorzien voor groene warmte.

Voor de noodkoopwoningen bleek dat er in 2021 slechts 3,7 miljoen euro was toe-gekend. Omdat dat als te laag werd aangezien, werd beslist om samen met de lokale besturen drempels weg te nemen, zodat het voorziene bedrag echt zou terecht-komen bij de meest kwetsbaren. In 2022 zal de voorziene uitgave op 21 miljoen

euro liggen en voor 2023 wordt 30 miljoen euro voorzien. De minister durft die stijging een succes te noemen.

Er was gevraagd om, in dialoog met de VREG, een voordeliger tarief te voorzien voor warmtepompen. Die dialoog loopt, maar de minister raadt de parlementsleden aan om de VREG daar ook zelf over te bevragen.

In het flexibiliteitsplan dat in oktober 2022 werd goedgekeurd, zijn specifieke acties ingeschreven rond slim en bidirectioneel laden. Het VEKA trekt deze actie en zal inzetten op informatie en het vereenvoudigen van procedures, want ook op dat vlak zijn er door de jaren heen verschillende onnodige drempels ingebouwd.

Vanuit de commissie kwam de vraag om premies voor zonnepanelen en thuisbatterijen te garanderen. De minister zal het aantal aanvragen blijven opvolgen. Als blijkt dat het aantal aanvragen hoger ligt dan voorzien, dan zullen die toch uitbetaald worden. De budgettaire ruimte daarvoor is er dankzij het Energiefonds. Los daarvan kunnen de voorziene middelen voor thuisbatterijen ook efficiënter ingezet worden, bijvoorbeeld door warmtepompboilers te subsidiëren.

Wat collectieve wijkrenovaties betreft, werkt minister Demir samen met ministers Diependaele en Somers. Antwerpen en Leuven hebben al om een kader en handvatten gevraagd en zijn ook de twee steden waar in eerste instantie projecten zullen lopen. Bij een positieve evaluatie kan de werkwijze nadien ook in andere steden en gemeenten toegepast worden.

Er was een vraag naar de hernieuwbare-energiestatistieken. Onder andere de doelstelling voor PV-installaties wordt opgetrokken van 300 naar 450 megawattuur. Andere eventuele bijstellingen zullen verder besproken worden binnen de Vlaamse Regering in maart 2023.

Rond bijkomende communicatie inzake renovatieplicht is overleg gepleegd met verschillende sectorfederaties en ook notarissen, die ter zake een belangrijke informatieve rol te spelen hebben. Mochten er bekommernissen of vragen rijzen bij deze groepen, de eerste aanspreekpunten, dan wordt er zeker bijgestuurd.

2.8. Tweede tussenkomst van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy verduidelijkt dat internationale klimaatfinanciering een kaderovereenkomst van de Verenigde Naties betreft die sinds 1992 bepaalt dat ontwikkelde landen zich moeten inzetten om ontwikkelingslanden te steunen in hun strijd tegen de klimaatverandering en de gevolgen daarvan. In 2009 engageerden ontwikkelde landen zich om tegen 2020 een bedrag van 100 miljard dollar vrij te maken voor internationale klimaatfinanciering, waarbij België zich verbond tot een jaarlijkse financiering van 50 miljoen euro en Vlaanderen tot een van 14,5 miljoen euro. Voor Vlaanderen betekent dit 72,5 miljoen euro over vijf jaar tussen 2015 en 2020. Het meeste van dat geld gaat naar zuidelijke landen in Afrika.

De spreker keurt het huidige verzet van minister Demir tegen een bijkomende pot voor die landen in Afrika en het Midden-Oosten goed en steunt dat ook. Toch gaat de minister mee in de internationale klimaatfinanciering, terwijl dat toch op hetzelfde neerkomt. Zelfs mochten de Belgische en Vlaamse financiën perfect op orde zijn, zelfs mocht de armoede volledig zijn opgelost en zelfs mochten de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg of voor de sociale woningen volledig zijn weggewerkt, zou het Vlaams Belang hiertegen zijn, uit principe, omdat Vlaams geld in Vlaamse handen moet blijven. Maar dat de minister dit in de huidige omstandigheden blijft financieren, gaat het verstand van de spreker te boven. Dat valt niet uit te leggen. Blijkbaar is er wel geld voor landen als Malawi en Mozambique, maar is er anderzijds geen geld om de energiefactuur te verlagen.

Minister Demir blijft de verantwoordelijkheid voor het capaciteitsstarief steeds ten volle bij de VREG leggen. Maar volgens Sam Van Rooy wil Vlaanderen veel te snel gaan in de elektrificatie. Indien Vlaanderen dat op een geleidelijke manier zou doen, zodat verbruikers en het elektriciteitsnet zich daarop kunnen voorbereiden, zou de VREG helemaal niet komen met het capaciteitsstarief. Minister Demir moet geen rechtszaak aanspannen tegen de VREG, maar eerst de elektrificatiedwang van de Vlaamse Regering temperen. De spreker roept minister Demir op om daar toch goed over na te denken met de hele Vlaamse Regering. Het Vlaams Belang pleit voor geleidelijkheid en mensenmaat.

2.9. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts pleit ervoor om zoveel mogelijk in te zetten op onafhankelijke energiebronnen. De mogelijkheden van hernieuwbare-energiebronnen moeten ernstig worden genomen. Er moet worden bekeken hoe die kunnen worden ingeschakeld. De spreker gaat ervan uit dat iedereen daarvan werk wil maken.

In het regeerakkoord is opgenomen dat er een evaluatie komt van de pilootprojecten rond diepe geothermie in Vlaanderen. Elk project kent specifieke uitdagingen. Die evaluatie mag niet afhankelijk zijn van twee projecten.

De spreker verwijst naar het project rond diepe geothermische boringen van VITO. VITO is echter een onderzoeksinstituten; er zullen in de toekomst nog verdere leerprocessen zijn. Het project van Janssen Pharmaceutica daarentegen is geïmplementeerd op een bedrijfssite en de investering wordt mee gedragen door partners. Alle signalen die de spreker hierover bereiken, zijn zeer positief. Ervaart de minister dat ook zo?

Op welke manier kunnen alle ondersteuningsmogelijkheden voor diepe geothermie effectief worden opengesteld voor projecten in Vlaanderen? Tijdens de hoorzitting werd aangehaald dat elk project, elke businesscase moet worden bekeken, en dat het goed zou zijn om tot een tiental projecten te komen in Vlaanderen. Zal de minister de ondersteuningsmechanismen, zoals de call groene warmte en de verzekerings-systemen, opnieuw toegankelijk maken voor de projecten diepe geothermie in Vlaanderen? Wanneer worden die verwacht? Zal de minister reeds ondersteuning geven bij de volgende call?

2.10. Tweede tussenkost van Staf Aerts

Staf Aerts dankt de minister voor haar antwoorden op zijn vragen over de noodkoopwoningen en een sterker kader voor grootschalige renovaties. Hij vindt dat Andries Gryffroy de situatie te rooskleurig voorstelde en wijst op een recente consumentenpeiling waaruit blijkt dat bij vier op de tien Belgen de energiefactuur is verdubbeld en dat zes op de tien Belgen besparen op hun energie-uitgaven. Het argument dat het ergste nog moet komen, is een reden te meer om nog veel meer werk te maken van de energierenovatiegolf. Zo kan men al die mensen immers beschermen tegen de hoge facturen die nog op hen afkomen.

De spreker heeft wel degelijk gezegd dat het Vlaamse onderdeel van de energiefactuur een deeltje is van de strijd tegen hoge energierekeningen. De minister zegt dat dat Vlaamse onderdeel niet gaat stijgen. De afgelopen jaren daalde het Fluvius-tarief. Nu stijgt het, door de inflatie. De spreker vindt het niet kunnen dat de minister zichzelf een pluim geeft als de prijzen dalen, maar het aan Fluvius wijt als ze stijgen. Dat is immers één geheel. Het is aan de overheid om ervoor te zorgen dat dat geheel niet stijgt, en dat ziet hij niet gebeuren.

Het verbaast Staf Aerts dat de minister de federale maatregel van het sociaal tarief wegzet als een te algemene maatregel. Dat is niet hetgeen de Europese Commissie heeft gezegd. Die heeft eerder gesteld dat het in Vlaanderen en België dat uitgebreide

sociaal tarief is dat de beste bescherming biedt aan mensen in armoede. Dat is zeer gericht: iedereen met te weinig inkomsten wordt beschermd. Dat zijn inderdaad veel mensen: een op de vijf Belgen, een op de zes Vlamingen. Dat is echter niet de schuld van dat sociaal energietarief, maar van een gebrekkig Vlaams armoede- en woonbeleid, vindt de spreker. Er staan 170.000 mensen op de wachtlijst voor een sociale woning, terwijl er maar 155.000 zijn, waarvan een vijfde dan nog in barslechte staat is, met label F of zelfs geen label. Een goede woning is de beste bescherming tegen armoede. Het is daarvan dat de Vlaamse overheid gefocust werk moet maken, om hen te helpen die dat het meest nodig hebben. Het zijn zij die het minste bijdragen aan die klimaatopwarming, die er het grootste slachtoffer van zijn, namelijk mensen met weinig middelen. Dat is zo in Vlaanderen en België, maar ook in de rest van de wereld. De strijd tegen klimaatopwarming is dus een strijd van solidariteit, en dat blijft zo. Als de minister zomaar een 'loss and damage'-fonds in de vuilbak wil kieperen, dan moet ze dat toch beseffen.

Staf Aerts spreekt ten slotte de bewering van de minister tegen dat het partijstandpunt van Groen is veranderd. Dat standpunt is altijd heel duidelijk geweest: Groen gaat voor internationale solidariteit, en loss and damage is daar een element van. Het kan zijn dat er een ander regeringsstandpunt is ingenomen. Hij vindt het vreemd dat men Groen dat ene element verwijt, terwijl in het Vlaams Parlement en binnen de Vlaamse Regering continu alle mogelijke partijstandpunten worden ingenomen. Hij verwijst naar de discussie over het capaciteitstarief tussen cd&v en de N-VA.

2.11. Tweede tussenkomst van Bruno Tobback

Bruno Tobback stelt vast dat hij jaar na jaar bijzonder weinig antwoorden krijgt op zijn vragen. Hij wijst erop dat de discussie over de COP en het 'loss and damage'-dossier op dit moment geen enkele impact heeft op de Vlaamse begroting. De vraag rijst ook of die impact er zal komen, aangezien dat 'loss and damage'-fonds niet veel meer is dan een nieuwe structuur waarin bestaande middelen zullen worden gestopt en verdeeld. Hij heeft daar bedenkingen bij, net als de Europese Unie, maar onderhandelingen zijn onderhandelingen. De minister zou echter geloofwaardiger zijn met haar tekeergaan tegen loss and damage als ze ook niet tegelijk zou tekeergaan tegen het opschroeven van de ambities om die schade te vermijden en de CO₂-besparing te versterken. De spreker vindt het niet consequent dat ze enerzijds weigert om ambitieus te zijn en anderzijds weigert om te betalen voor de gevolgen daarvan. De 'loss and damage'-discussie maakt voor hem zonneklaar dat betalen voor de schade van klimaatverandering een stuk duurder zal zijn dan proberen die verandering te voorkomen.

De Vlaamse Regering is ook erg ongevoelig voor het argument dat het vermijden van klimaatschade ook gigantisch veel economische kansen biedt, terwijl loss and damage jammer genoeg een bodemloos vat zal zijn. In dat licht vond de spreker het frappant dat er erg veel Vlaamse bedrijven aanwezig waren op de klimaatconferentie om projecten te promoten die klimaatverandering tegengaan, uitstoot verminderen, economische kansen met zich meebrengen voor Vlaanderen en kunnen concurreren met projecten in de buurlanden. Zo hebben de hele Nederlandse politieke wereld en de Nederlandse bedrijven daar samen Rotterdam gepromoot als dé groenewaterstofhub voor de Noordwest-Europese industrie. De Vlaamse bedrijven zouden dat ook willen doen voor Antwerpen-Zeebrugge, maar jammer genoeg blijft de Vlaamse Regering wanneer dat moet worden gepromoot en wanneer er tegen concurrenten positie moet worden ingenomen, flagrant afwezig, om symbolische boodschappen te kunnen verkondigen in de kranten. Dat brengt niemand iets op, behalve misschien de minister in de peilingen, maar de spreker hoopt dat zij ook nog om andere redenen in de politiek zit.

2.12. Tweede tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne dankt de minister voor haar antwoorden. Er zal ongetwijfeld nog op worden teruggekomen. Hij heeft ook de hoopvolle cijfers genoteerd betreffende de aanvragen voor een Mijn VerbouwLening en Mijn VerbouwPremie. Het is duidelijk dat de Vlamingen de weg vinden naar het ondersteuningsinstrumentarium. De uitdaging zal zijn om de vragen die er komen, snel genoeg te beantwoorden.

Hij komt nog terug op de discussie over de strategie rond het capaciteitstarief. Hij geeft *Andries Gryffroy* gelijk: de commissie probeert al twee jaar aan een stuk om de VREG ervan te overtuigen dat het een goede zaak is om stappen te zetten in hun richting, maar dat is tot nog toe te weinig gebeurd. Ook de communicatiecampagne die gisteren op gang is gekomen, komt rijkelijk laat.

Hoewel het misschien wel een terechte optie is, zal de rechtszaak die de minister in de zomer van 2022 aanhangig heeft gemaakt, niet voor een uitspraak zorgen die op tijd het verschil kan maken. Dat heeft ze ook zelf aangegeven in haar antwoord. Als ze gelijk krijgt, wil ze niet dat er retroactief iets verandert. De rechtszaak zal dus niets veranderen voor zij die nu tegen het capaciteitstarief zijn en verwachten daar een negatieve impact van te ondervinden. In dat geval wil de minister immers dat er opnieuw naar de tekentafel wordt gegaan. *Robrecht Bothuyne* wil dat er nu naar de tekentafel wordt gegaan. Als de VREG niet wil luisteren naar het parlement, dan moet de minister zelf met een voorstel komen – liefst in overleg met de VREG – om ervoor te zorgen dat die tariefstructuur aangepast wordt. Die rechtszaak is, wat hem betreft, verloren belastinggeld en tijd, en zal alleen maar ten koste gaan van de klanten, van de Vlamingen die hopen op een lagere factuur.

Aangezien politici vaak zullen worden aangesproken op energiefacturen en de wijzigende componenten van die facturen – waaronder het onderdeel van de netkosten –, vindt de spreker het ook belangrijk om in communicatie aan te geven dat die netkosten de voorbije drie, vier jaar serieus gedaald zijn, onder andere door beslissingen van de VREG, deze regering en *Fluvius*. Dat is een belangrijk onderdeel van het antwoord dat aan de mensen moet kunnen en durven worden gegeven.

Robrecht Bothuyne is het eens met alle kritieken op het capaciteitstarief, maar de rechtszaak die de minister aanhangig heeft gemaakt, is, door het feit dat ze zo laat een uitspraak zal kennen, niet nuttig, niet productief, kostenverhogend en helemaal geen onderdeel van wat een oplossing hoort te zijn voor de terechte bezwaren die in het parlement werden geformuleerd. De VREG komt op 30 november naar de commissie en de spreker hoopt om dan op één lijn te zitten, zodat hem gevraagd kan worden snel een doorstart te maken en naar een nieuwe tariefstructuur te gaan, die wel rekening houdt met de opmerkingen die hier al een tijdje geformuleerd worden.

2.13. Tweede tussenkomst van Andries Gryffroy

Volgens *Andries Gryffroy* heeft VRT-journaliste *Ann De Bie* aangegeven dat de inzet van de COP geld was. Hij hoorde haar niet zeggen dat het ging om het redden van het klimaat. Als er al een fondssysteem bestaat en er al aan ontwikkelingssamenwerking wordt gedaan, zonder concrete afspraken te maken en zonder er alle vervuilers bij te betrekken – zoals ook China, dat verantwoordelijk is voor 30 procent van de werelduitstoot –, dan heeft een nieuw fonds voor hem en zijn partij geen zin.

Terugkomend op de laatste tussenkomst van *Robrecht Bothuyne*, vertelt *Andries Gryffroy* over een mail die hij toevallig kreeg van *Voka West-Vlaanderen*. Dat organiseert voor zijn leden een gratis webinar met een specialist van *Fluvius* om het capaciteitstarief uit te leggen. Het is dus zo ver gekomen dat *Voka* het zelf moet doen. Volgens de spreker is zo'n toelichting bovendien overbodig, want het capaciteitstarief geldt enkel voor de laagspanningsaansluitingen. Bedrijven met

een middenspanningsaansluiting zitten in een totaal ander systeem. Maar als Voka al het initiatief moet nemen om het te gaan uitleggen aan de burger, vraagt hij zich af waar de regulator blijft. Hij krijgt ook mails van bezorgde landbouwers die vragen of dat capaciteitstarief hen zal impacteren. Uit dat alles blijkt volgens de spreker dat de communicatie van de regulator totaal, maar dan ook totaal verkeerd is, waardoor zelfs Voka zegt dat het iets moet doen en tegelijkertijd een verkeerd doelpubliek aanspreekt, omdat het ook niet weet hoe het capaciteitstarief in elkaar zit en voor wie het dient.

Toen hier in het parlement, tijdens de vorige legislatuur, een politiek akkoord werd bereikt omtrent de terugdraaiende teller, kreeg dat geen schoonheidsprijs, maar er was een draagvlak. En toen vond de regulator plots – wereldvreemd als hij is – dat er toch nog eens naar de rechtbank gestapt moest worden, met een debacle tot gevolg dat de minister heeft moeten oplossen. Nu gebeurt het omgekeerde, zegt Andries Gryffroy. Al sinds de vorige legislatuur wordt er met de regulator gediscussieerd over het inzetten van een 'time-of-use'. In het begin werd dat door verschillende collega's, waaronder collega Tobback, weggelachen. Maar het spreiden van verbruik gebeurt wel in andere landen. Ook de kranten staan er vol van, nu, zes weken vooraleer het ingevoerd wordt, terwijl er al maanden om gevraagd wordt. De spreker stuurt erop aan om mensen niet enkel te straffen als ze hun verbruik niet spreiden, maar ook te belonen als ze het wel doen, door met verschillende statische tijdsblokken te werken.

Zich terugtrekken uit de rechtszaak zal de onderhandeling met de regulator niet bevorderen. Beide zaken moeten naast elkaar gebeuren: laat in de rechtszaak gebeuren wat er moet gebeuren en ga tegelijkertijd aan tafel zitten. Maar dat is niet de taak van de minister, dat is de taak van de commissie, die dat op 30 november op tafel moet leggen. Want in principe mag een uitvoerende macht zich niet inlaten met een controleorgaan.

2.14. Repliek van minister Zuhail Demir

Minister *Zuhail Demir* heeft niet de bevoegdheid om een tariefbepaling te doen. Toen ze om uitstel vroeg aan de VREG heeft ze wel een aantal voorstellen gedaan voor een bijgewerkt tarief. De VREG is daar echter niet mee aan de slag gegaan.

Gweny De Vroe had een vraag in verband met de keuringsdatum voor de PV-installaties en batterijen die bepaalt op welke premie men al dan niet recht heeft. Hierover moeten goede afspraken worden gemaakt met de installateur. Wie zijn installatie kan laten goedkeuren tegen eind 2022 krijgt de premie van 2022. Wie zijn batterij niet kan laten goedkeuren tegen eind maart 2023 zal geen premie krijgen. Die bepalingen moeten goed worden gecommuniceerd.

Op de vraag van Tinne Rombouts antwoordt de minister dat de financiële ondersteuning via de call in februari en maart 2023 ook zal worden opengesteld voor geothermie.

Bruno Tobback maakte een opmerking rond de aanwezigheid van bedrijven op de klimaatbijeenkomst. De minister antwoordt dat het haar taak is om beleid te voeren en beslissingen te nemen, maar niet om bij die bedrijven te lobbyen. Het standpunt van België was op voorhand genomen. Er waren reeds vijf Belgische ministers aanwezig, wat ervoor zorgde dat de aanwezigheid van minister Demir niet echt noodzakelijk was.

Vlaanderen is verantwoordelijk voor 0,13 procent van de werelduitstoot. De minister probeert via doelstellingen en maatregelen voor zoveel mogelijk klimaatreductie te gaan. Maar zolang de grootste uitstoters zoals China en Rusland geen maatregelen nemen, zijn de Vlaamse maatregelen peanuts.

Op de vraag van Staf Aerts antwoordt de minister dat het de Europese Commissie was die stelde dat het veel te ruim was en veel gericht moest. De Vlaamse Regering koos ervoor om de financiële middelen van de Vlamingen zeer gericht in te schrijven. Zelf zou de minister het sociaal tarief anders hebben aangepakt. De vraag is wie die rekening finaal zal betalen.

Staf Aerts verwees naar de armoedecijfers. Maar de armoedecijfers in Brussel en Wallonië, waar Ecolo mee bestuurt, zijn beschamend, aldus de minister. De Vlaamse Regering boekt goede resultaten met de maatregelen die ze neemt. Groen moet de minister dus niet de les komen spellen.

Tinne Rombouts dankt de minister voor het positieve antwoord.

De *voorzitter* sluit de bespreking en gaat over tot de stemmingen.

III. Indicatieve stemming

Ter indicatieve stemming gelegd, worden amendement nr. 1 en 2 van de Groenfractie (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 15/2) op het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 verworpen met 3 stemmen tegen 11.

Amendement nr. 3 van de Vooruitfractie (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 15/3) op het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 wordt eveneens indicatief verworpen met 3 stemmen tegen 11.

Het aan de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie toegewezen deel van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 wordt indicatief aangenomen met 9 stemmen tegen 5.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Staf AERTS
Freya PERDAENS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
BBL	Bond Beter Leefmilieu
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
COP	Conferentie van de Partijen (Klimaatconferentie)
DGE	directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie
EBO	energiebeleidsovereenkomst
EPC	energieprestatiecertificaat
ESCO	energy service company
IHD	instandhoudingsdoelstelling
MAP	mestactieplan of mestactieprogramma
MER	milieueffectrapport
Mineraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
NAV	Netwerk Architecten Vlaanderen
NH ₃	ammoniak
NO _x	stikstofoxiden
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonaat
PV	photovoltaic
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
UGent	Universiteit Gent
VEB	Vlaams EnergieBedrijf
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VN	Verenigde Naties
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WeComV	Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt
WHO	World Health Organization (= WGO: Wereldgezondheidsorganisatie)
wkk	warmte-krachtkoppeling
WORG	watergevoelig openruimtegebied